

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

IEVA DABUŠYTĖ
II kurso studentė

**LYTIS IR TERORIZMAS: MOTERS SAVIŽUDĖS SPROGDINTOJOS
ĮVAIZDIS BRITŲ ŽINIASKLAIDOJE**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: dr. Dovilė Jakniūnaitė

Vilnius, 2018

MAGISTRO DARBO PRIEŠLAPIO PAVYZDYS
(įrašamas po titulinio lapo)

Magistro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas „Lytis ir terorizmas: moters savižudės sprogdintojos įvaizdis britų žiniasklaidoje“ yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Ieva Dabušytė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Dabušytė I. Lytis ir terorizmas: moters savižudės sprogdintojos įvaizdis britų žiniasklaidoje: Tarptautinių santykių ir diplomatijos specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė dr. Dovilė Jakniūnaitė, 2018. – 62 p.

Reikšminiai žodžiai: lytis, terorizmas, moteris savižudė sprogdintoja, žiniasklaida, diskursas, predikato analizė.

Šiame darbe nagrinėjamas britų žiniasklaidoje pateikiamas moters savižudės sprogdintojos įvaizdis. Naudojant diskursui būdingą predikato analizę, išskiriamos šešios *kitokią* moterį savižudę sprogdintoją apibrėžiančios moters, žmonos, motinos, daikto, išimties bei musulmonės kategorijos, kurios pastebimos keturiuose skirtinguose politinius – ekonominius požiūrius atspindinčiuose žiniasklaidos kanaluose: *Daily Mirror, The Independent, BBC (British Broadcasting Corporation, The Guardian*. Šios kategorijos padeda išsiaiškinti, kaip britų žiniasklaidoje, kalbant apie 2000-2017 m. laikotarpį, reprezentuojamas *kitokios* moters savižudės sprogdintojos portretas.

Turinys

Įvadas.....	6
Teorinis pagrindas	11
Predikato analizė.....	20
<i>Kitokia</i> moteris savižudė sprogdintoja	23
Moteris kaip moteris: lyčių normų išimtis.....	23
Moteris kaip žmona: santuokos auka	25
Moteris kaip motina: bloga motina.....	27
Moteris kaip daiktas: sudaiktinimas	29
Moteris kaip išimtis: išskirtinės situacijos priemonė.....	30
Moteris kaip musulmonė: civilizacinė Islamo norma.....	31
Išvados	35
Literatūros sąrašas	37
Summary.....	44
Priedai.....	46
Cituojamų straipsnių sąrašas	55

Ivadas

Lyties ir smurto santykis visada buvo pakankamai aiškus, tačiau susiformavus tarptautinės aplinkos pokyčiams, feministinės studijos atkreipė dėmesį bei pradėjo nagrinėti platesnius lyties ir smurto aspektus, ypač moters vaidmenį smurtinėje veikloje. Kadangi biologinis determinizmas ne tik egzistuoja, bet ir plečiasi, todėl pradėta ieškoti atsakymų apie tai, kaip keičiasi lyčių vaidmuo, ką reiškia smurtaujanti moteris, kokia jos vieta kalbant tiek apie bendrą suvokimą, tiek jo poveikį tarptautiniams santykiams. Tarp mokslininkų susiformavo įtampa – vieni feministinių teorijų šalininkai pabrėždami stiprią vyro ir smurto priklausomybę ir toliau palaiko tradicinį vyriško dominavimo smurtinėje veikloje naratyvą, o kiti atkreipia dėmesį į neįprastą, pirmajam požiūriui prieštaraujantį moters agresorės vaidmenį.

Remiantis tradiciniu smurto ir lyties santykio naratyvu, vyrų pajėgumas ir pasirengimas žudyti ar mirti karo lauke buvo ne tik visaverčio vyriškumo dalis, bet ir privaloma herojiškumo sąlyga bei mitologizavimo aspektas.¹ Kitaip tariant, smurtas ir įvairios jo apraiškos neatskiriamas nuo vyriškumo bei patriarchalinio suvokimo,² todėl vyrai, dominuojantys viešojoje srityje, privalo saugoti, o moterys, neatskiriamos nuo privačios (namų) srities, būti saugomos.³ Be to, pabrėžiamas aukos aspektas moters atžvilgiu, nuolatinė priklausomybė nuo vyro.⁴ Moterys iš prigimties suvokiamos kaip taikios, taikos palaikymo bei besipriešinančių konfliktams organizacijų dalyvės, mažiau negu vyrai yra linkusios priimti sprendimus, susijusius su jėgos panaudojimu, nepalaiko smurto bei pačios nesiima tokios

---

¹ Helena Goscilo and Yana Hashamova, *Embracing Arms: Cultural Representation of Slavic and Balcan Women in War*. Hungary: Cenral European University Press, 2012.

² Jennifer Heeg Maruska, “When Are States Hypermasculine?” Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security*. United Kingdom: Routledge Critical Security Studies, 2009.

³ Jennifer Heeg Maruska, “When Are States Hypermasculine?” Judith Hicks Stiehm, “These on the Military, Security, War and Women,” Susan Wright, “Feminist Theory and Arms Control.” Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security*. United Kingdom: Routledge Critical Security Studies, 2009. Laura Sjoberg, *Gender, Justice and the Wars in Iraq: A Feminist Reformulation of Just War Theory*. USA: Lexington Books, 2006. Jean Bethke Elshtain, *Just War Theory*. USA: New York Univeristy Press, 1992.

⁴ Inger Skjelsbaek and Dan Smith, *Gender, Peace and Conflict*. Norway: SAGE Publications, 2001. K. Moon, *Sex Among Allies: Militarized Prostitution in U.S. –South Korea Relations*. USA: Columbia University Press, 1997.

veiklos.⁵ Taigi, tradiciškai smurtinė veikla siejama su vyriškumo hegemonija, kurioje dėl jai priskiriamų autonomiškumo bei galios aspektų, nėra vietos moters vaidmeniui.

Kita feminizmo šalininkų mokykla stipriai pabrėžia smurtaujančios moters vaidmenį, t.y. moterys tampa tokiais pačiomis agresorėmis kaip ir vyrai. Nors smurtinė veikla neatsiejama nuo vyriškosios lyties, o dėmesys smurtaujančiai moteriai neproporcingas palyginus su smurtaujančiu vyru,⁶ vis dėlto moterys visais laikais skirtingose kultūrose bei kontekstuose buvo linkusios įsitraukti į teroristines, sukilėlių sudarytas ar kitas smurtinio pobūdžio veiklas.⁷ Kitaip tariant, moteriškumas iš prigimties nėra taikus, atvirkščiai, moterys visame pasaulyje yra įsitraukusios į politinio smurto veiklą.⁸ Išsiplėtus moterų laisvėms, smurto galimybės taip pat padidėjo, todėl moterys kaip ir vyrai tapo pajėgios smurtauti.⁹ Taip tradicinis moters kaip taikaus subjekto įvaizdis sugriaunamas, nes dėmesys sutelkiamas į smurtaujančias moteris: teroristes,¹⁰ kankintojas, savižudes sprogdintojas, pagrobėjas,¹¹ maištininkes,¹² sukilėles,¹³ karo nusikaltėles,¹⁴ lengvai manipuluojamas ir emocionalias žudikes.¹⁵

---

⁵ Swati Parashar, "Women, Militancy and Security. The South Asian Conundrum." Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom: Routledge, 2009. Laura Sjoberg, "Gender/Violence in a Gendered/Violent World." *Millennium: Journal of International Studies*, 42(2), 2014, 532-542. J. Ann Tickner, *Gendering World Politics*. Columbia University Press, New York, 2001.

⁶ Laura Sjoberg, *Women, Gender and Terrorism*. Greece: University of Georgia Press, 2011. Cynthia H. Enloe, *Maneuvers: The International Politics of Militarizing Women's Lives*. USA: University of California Press, 2001. J. Ann Tickner, *Gendering World Politics*. Columbia University Press, New York, 2001.

⁷ Laura Sjoberg and E. Caron Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2011.

⁸ Inger Skjelsbaek and Dan Smith, *Gender, Peace and Conflict*. Norway: SAGE Publications, 2001. Miranda H. Alison, "Women as Agents of Political Violence: Gendering Security." *Security Dialogue*, 35, 2004, 447-463. Caroline Moser and Fiona Clark, "Victims, Perpetrators or Actors? Gender, Armed and Political Violence." *Revista Critica de Ciencias Sociais*, 64, 2001, 145-148. J. Bourke, *An Intimate History of Killing: Face-to-Face Killing in Twentieth Century Warfare*. Basic Books, New York, 1999.

⁹ Laura Sjoberg and Caron E. Gentry, *Mothers, Monsters, Whores – Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007.

¹⁰ Heidi Hudson, "Peace Building Through a Gender Lens and the Challenges of Implementation in Rwanda and Cote d'Ivoire." Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom and USA: Routledge, 2009. Farhana Qazi, "The Mujahidaat: Tracing The Early Female Warriors of Islam." Kn. Laura Sjoberg and E. Caron Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2011, 29-56.

¹¹ Laura Sjoberg, "Agency, Militarized Femininity and Enemy Others: Observations From The War in Iraq." *International Feminist Journal of Politics*, 9, 2007, 82-101.

¹² Laura Sjoberg and E. Caron Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2011.

Dažnu atveju tokiam kontekste moters įvaizdis neįtraukia racionalaus elgesio, ideologinės motyvacijos ar kaltumo aspektų. Atvirakščiai, smurtaujanti moteris laikoma nestabilia, psichiškai nesveika, nemoteriška ir nežmogiška. Tokie ir panašūs suvokimai pateikia moterį kaip klaidingos biologijos sukūrimo rezultatą ar konstrukciją.¹⁶ Dar daugiau, sujaukiami esami lyčių stereotipai - tai ne tik prieštarauja tradiciniam, moters kaip taikaus, tyraus, nežiauraus, motiniško, jausmingo, nekalto, taiką palaikančio bei apsaugos reikalaujančio subjekto įvaizdžiui,¹⁷ bet ir sugriauna feministinį „išlaisvintos“ moters įvaizdį.¹⁸ Moterų įsitraukimas į smurtinę veiklą visada suprantamas kitaip negu vyrų. Smurtaujantys vyrai laikomi priimantys autonominius sprendimus, o moterys – kaip priklausomos, priverstos ar tiesiog nesivadovaujančios sveiku protu. Kitaip tariant, vyro smurtas

---

¹³ Joshua S. Goldstein, *War and Gender: How Gender Shapes the War System and Vice Versa*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2001.

¹⁴ Iris Marion Young, “The Logic of Masculinist Protection: Reflections on the Current Security State.” *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 29, 2003, 1-25.

¹⁵ Sandra McEvoy, “Loyalist Women Paramilitaries in Northern Ireland: Beginning a Feminist Conversation About Conflict Resolution.” Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom: Routledge, 2009.

¹⁶ Laura Sjoberg, “Agency, Militarized Femininity and Enemy Others: Observations From The War in Iraq.” *International Feminist Journal of Politics*, 9, 2007, 82-101. Gerard J. Degroot, “A Few Good Women: Gender Stereotypes, the Military and Peacekeeping.” *International Peacekeeping*, 8, 2001, 23-38. Chimene Keitner, *Victim of Vamp? Images of Violent Women in the Criminal Justice System*. USA: Columbia Journal of Gender and Law, 2002. Bill Ruddick, “Still You Were There, the Laughs to Share.” *Critical Quarterly*, 25, 1983. Jean Bethle Elshtain, *Women and War*. USA: University of Chicago Press, 1987.

¹⁷ Laura Sjoberg, “Agency, Militarized Femininity and Enemy Others: Observations From The War in Iraq.” *International Feminist Journal of Politics*, 9, 2007, 82-101. Joshua S. Goldstein, *War and Gender: How Gender Shapes the War System and Vice Versa*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2001. T. Kaufman-Osborn, “Gender Trouble at Abu Ghraib?”. *Politics and Gender*, 1, 2005. Zillah Eisenstein, “Sexual Humiliation, Gender Confusion and the Horrors at Abu Ghraib?”. *Znet*, <<http://www.zmag.org/content/showarticle.cfm?ItemID=5751>> [Žiūrėta 2017 11 15]. Barbara Ehrenrich, *Abu Ghraib: The Politics of Torture*. North Atlantic Books, Berkeley CA, 2005. I.M. Young, “The Logic of Masculinist Protection: Reflections on the Current Security State.” *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 129, 2003. Laura Sjoberg, “Agency, Militarized Femininity and Enemy Others: Observations From The War in Iraq.” *International Feminist Journal of Politics*, 9, 2007, 82-101. Gerard J. Degroot, “A Few Good Women: Gender Stereotypes, the Military and Peacekeeping.” *International Peacekeeping*, 8, 2001, 23-38. Chimene Keitner, *Victim of Vamp? Images of Violent Women in the Criminal Justice System*. USA: Columbia Journal of Gender and Law, 2002.

¹⁸ Carol Mason, “The Hillbilly Defense: Culturally Mediating United States Terror at Home and Abroad.” *National Women’s Studies Association Journal*, 17, 2005. Deborah Cohler, “Keeping the Home Front Burning: Renegotiating Gender and Sexuality in United States Mass Media after September 11.” *Feminist Media Studies*, 6, 2006. Barbara Ehrenrich, *Abu Ghraib: The Politics of Torture*. North Atlantic Books, Berkeley CA, 2005.

suprantamas kaip vyriškumo išraiška, o moters - kaip išskirtinis, aiškiai suprantamų lyčių normų išimtis ar neatitikimas, prieštaraujantis natūraliai lyties tvarkai bei priešingas moteriškumo lūkesčiams vaizdinys.¹⁹ Moteris agresorė sugeba užsiimti tokia pačia smurtine veikla kaip ir vyrai, kuri neatskiriama nuo neįprastos ar įtartinos mąstysenos bei suvokimo.

Taigi, teroristinės organizacijos visais laikais buvo laikomos vyrų dominavo sfera, todėl moterų į(si)traukimas į tokią patriarchalinę struktūrą tapo vienu iš netikėčiausių posūkių. Moteris savižudė sprogdintoja, panaikindama tradicinį lyčių stereotipinį mąstymą bei sugriaudama patriarchalines tradicijas, suformavo įtampą. Žvelgiant iš racionaliosios pusės atrodytų, jog moterys, patekusios į tokią erdvę, tampa lygiavertėmis, tačiau taip neatsitinka, jos tampa *kitokiomis* ir ši pateikta literatūros apžvalga pasako kokiomis (nežmoniškos, neracionalios, biologinės klaidos, nestabilios, psichiškai nesveikos, nemoteriškos ir t.t.). Kitaip tariant, XXI a. sustiprėjus moterų savižudžių sprogdintojų reiškinių fenomenui, pastebimi pokyčiai, moterys sulaukia *kitokio* vertinimo. Kadangi viena tokia iš naujesnių smurtaujančios moters veiklų kaip savižudė sprogdintoja dabartiniame globaliame pasaulyje sąlygoja vis didesnę mokslininkų dėmesį akademiniam lauke, todėl šiame darbe ir bus siekiama pažiūrėti, kaip jos vertinamos, tačiau ne iš teroristinių organizacijų, grupuočių ar pačių teroristų, bet iš žiniasklaidos pozicijos. Kitaip tariant, bus siekiama išsiaiškinti, ar moteris savižudė sprogdintoja britiškoje žiniasklaidoje vaizduojama kaip *kitokia* ir jeigu taip, kaip tas reprezentavimas vyksta.

Pagrindinis tikslas: Siekiama aprėpti skirtinguose britų žiniasklaidos kanaluose pateikiamus požiūrius apie savižudę moterį sprogdintoją bei atskleisti, kaip *kitokios* įvaizdis reprezentuojamas bei formuojamas.

Papildomi tikslai:

- Ar ir kaip skiriasi supratimas apie moterį savižudę sprogdintoją?
- Kaip kalba bei terminologija pateikia, įtvirtina moterį savižudę sprogdintoją?

---

¹⁹ Sandra McEvoy, "Loyalist Women Paramilitaries in Northern Ireland: Beginning a Feminist Conversation About Conflict Resolution." Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom: Routledge, 2009. Sarah Childs and Mona Lena Krook, "Gender and Politics: The State of Art." *SAGE Journals*, 26, 2006, 18-28. Lois McNay, *Foucault and Feminism: Power, Gender and the Self*. United Kingdom: Polity, 2013. Judith Butler, *Undoing Gender*. United Kingdom: Psychology Press, 2004.

Uždaviniai:

- Išnagrinėti ir apžvelgti tyrimų lauką, susijusį su moters savižudės sprogdingosios tematika, daugiausia dėmesio skiriant teoriniam suvokimui apie ją.
- Pasirinkti bei aptarti diskurso tyrimo metodui būdingą predikato analizę.
- Pagal pasirinktus raktinius žodžius atsirinkti tyrimui tinkamus straipsnius esančius keturiuose: *Daily Mirror*, *The Independent*, *The Guardian*, *BBC* internetiniuose portaluose.
- Naudojant predikato analizę išsiaiškinti, ar moteris savižudė sprogdingojoje britiškoje žiniasklaidoje vaizduojama kaip *kitokia* ir jeigu taip, tai koku būdu tas reprezentavimas vyksta.
- Pateikti bei aptarti straipsniuose išskiriamus aspektus.
- Išsiaiškinus moters savižudės sprogdingosios *kitokios* įvaizdį, pateikti išvadas bei apibendrinimus.

Metodologija: Kadangi smurtaujančios moterys nėra naujas fenomenas, o jam ir toliau plečiantis formuojasi naujos smurto išraiškos bei rūšys, todėl pats lyties ir smurtinės veiklos santykis yra nagrinėtas tokiais kiekybiniais bei kokybiniais metodais kaip atvejo studijos(a),²⁰ diskurso analizė,²¹ turinio analizė,²² giluminis interviu²³ ar taikyta mišri tyrimo metodika.²⁴ Šiame darbe straipsniai buvo

---

²⁰ Inger Skjelsbaek and Dan Smith, *Gender, Peace and Conflict*. Norway: SAGE Publications, 2001. Laura Sjoberg and Caron E.Gentry, *Mothers, Monsters, Whores – Women’s Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007. Laura Sjoberg and Caron E.Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2006. Heidi Hudson, “Peace Building Through a Gender Lens and the Challenges of Implementation in Rwanda and Cote d’Ivoire.” Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom: Routledge, 2009. Miranda H. Alison, “Women as Agents of Political Violence: Gendering Security.” *Security Dialogue*, 35, 2004, 447-463. Caroline Moser and Fiona Clark, “Victims, Perpetrators or Actors? Gender, Armed and Political Violence.” *Revista Critica de Ciencias Sociais*, 64, 2001, 145-148. C.Mason, “The Hillbilly Defense: Culturally Mediating United States Terror at Home and Abroad.” *National Women’s Studies Asociation Journal*, 17, 2005. Barbara Ehrenrich, *Abu Ghraib: The Politics of Torture*. North Atlantic Books, Berkeley CA, 2005. Joanna Bourke, *An Intimate History of Killing: Face-to-Face Killing in Twentieth Century Warfare*. Basic Books, New York, 1999. Chimene Keitner, *Victom of Vamp? Images of Violent Women in the Criminal Justice System*. USA: Columbia Journal of Gender and Law, 2002. Sarah Childs and Mona Lena Krook, “Gender and Politics: The State of Art.” *SAGE Journals*, 26, 2006, 18-28. Judith Butler, *Undoing Gender*. United Kingdom: Psychology Press, 2004.

²¹ Carol Mason, “The Hillbilly Defense: Culturally Mediating United States Terror at Home and Abroad.” *National Women’s Studies Asociation Journal*, 17, 2005.

²² Laura Sjoberg, “Agency, Militarized Femininity and Enemy Others: Observations From The War in Iraq.” *International Feminist Journal of Politics*, 9, 2007, 82-101. Cynthia H. Enloe, *Maneuvers: The International Politics of Militarizing Women’s Lives*. USA: University of California Press, 2001. Jean Bethle Elshtain, *Women and War*. USA: University of Chicago Press, 1987. Lois McNay, *Foucault and Feminism: Power, Gender and the Self*. United Kingdom: Polity, 2013.

analizuoti bei nagrinėti remiantis viena iš diskurso tyrimo metodui būdinga predikato analize, kuri skirta kalbant apie kalbos panaudojimą tekste. Darbui naudojami pagrindiniai skirtingus politinius - ekonominius požiūrius atspindintys britų žiniasklaidos kanalai: *Daily Mirror* (Leiboristų partijos pažiūros), *The Independent* (klasikinės liberalios rinkos klausimai), *BBC* (*British Broadcasting Corporation* – neturinti konkrečios ideologijos) ir *The Guardian* (kairioji ideologinė pakraipa). Atrinkti 2000 m. – 2017 m. laikotarpį apimantys 75 straipsniai. Pagrindiniai raktiniai žodžiai pagal kuriuos vyko atranka: *female terrorist* (liet. moteris teroristė), *female suicide bomber* (liet. moteris savižudė sprogdintoja), *woman suicide bomber* (liet. moteris savižudė sprogdintoja), *women suicide bombers* (liet. moteris savižudės sprogdintojos).

Teorinis pagrindas

Šiandien terorizmas vis dar laikomas įspūdinga, sensacinga ir radikalia politinės prievartos forma, tačiau per kelis šimtmečius terorizmo veikla pasikeitė iš esmės bent dviem aspektais. Pirma, šiuolaikinis terorizmas, siekdamas sukelti kuo didesnę fizinę ar psichologinę žalą, koncentruojasi ne į individus, o į žmonių mases. Anot Danny Goldstick, dėl politinių tikslų siekiant išplėsti masinį terorą tarp populiacijos, terorizmas yra nukreiptas į civilius. Toks šiuolaikinio terorizmo bruožas apibūdinamas kaip „smurtinė komunikacijos strategija“, kurios ašis tampa pats veiklos pobūdis ir prigimtis, erdvė bei auka.²⁵ Antras aspektas, susijęs su tradicinio terorizmo pasikeitimu, yra moterų įtraukimas į teroristines organizacijas bei jų pavertimas savižudėmis sprogdintojomis.²⁶

---

²³ Sandra McEvoy, “Loyalist Women Paramilitaries in Northern Ireland: Beginning a Feminist Conversation About Conflict Resolution.” Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom: Routledge, 2009. Laura Sjoberg and E.Caron Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2011. Farhana Qazi, “The Mujahidaat: Tracing The Early Female Warriors of Islam.” Kn. Laura Sjoberg and E.Caron Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2011, 29-56.

²⁴ Joshua S.Goldstein, *War and Gender: How Gender Shapes the War System and Vice Versa*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2001.

²⁵ Luisella de Cataldo Neuburger and Tiziana Valentini, *Women and Terrorism*. United Kingdom: Palgrave Macmillan UK, 1996, 63.

²⁶ W.AndyKnight and Tanya Narozhna, “Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence.” *Canadian Foreign Policy Journal*, 12, 2005, 145-146.

Pats savižudiškas terorizmas neapsiriboja tik šiais laikais. Jau pirmosios užfiksuotos savižudžių atakos įvyko prieš trylika amžių, po pranašo Mahometo mirties. Šios atakos tapo Islamo grupių prievartos politikos priemone, kuomet nariai, turėdami tik durklus bei susiklosčius tam tikroms aplinkybėms ir negalėdami pabėgti, pasirinkdavo savižudybę kaip patrauklią alternatyvą.²⁷ Šiomis dienomis pagrindinės teroristų grupuotės, aktyviai naudojančios savižudžius sprogdintojus yra Hamas (*Hamas*), palestiniečių grupuotė Islamo džihadas (angl. *The Palestian Islamic Jihad*), Al aksos kankinių brigada (angl. *The al'Aqsa Martyrs Brigades*), Al-Ansar mujahidin Čėčėnijos grupuotė (angl. *Al-Ansar Mujahidin in Chechnya*), Hizb'allah Libano grupuotė (angl. *Hizb'allah in Lebanon*), Lashkar-e-taiba grupuotė Pakistane/Kašmyre (angl. *Lashkar-e-taiba in Pakistan/Kashmir*), tarptautinė Barbar Khalsa grupuotė Indijoje (angl. *Barbar Khalsa International (BKI) in India*), Tamil Elamo išlaisvinimo tigras Šri Lankoje (angl. *The Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE or Tamil Tigers) in Sri Lanka*), Kurdistan darbininkų partija Turkijoje (angl. *The Kurdistan Worker's Party (PKK) in Turkey*) bei Al Qaeda (angl. *Al Qaeda*).²⁸ Be abejo, tiek šiose, tiek nepaminėtose teroristinėse organizacijose patys savižudžiai sprogdintojai atspindi neracionalumo prievartą – jų veiksmai prieštarauja pagrindiniam instinktui – išgyvenimui, o pats tokios veiklos fenomenas laikomas operatyviniu metodu, pagal kurį ataka tampa priklausoma nuo sprogdintojo mirties, t.y. sprogdintojo mirtis tampa priemone išpuoliui įvykdyti.²⁹ Savižudis teroristas išsiskiria tuo, kad jis misijos metu nesitiki išgyventi bei dažnai panaudoja tokį atakos būdą, kuris, siekiant misijos sėkmės, reikalauja mirties. Kitaip tariant, savižudis teroristas žudo kitus ir tuo pat metu žudo save. Taip pat savižudžių terorizmui būdingi keli aspektai. Visų pirma, savižudybė yra būdas užtikrinti, jog priešas taptų nepajėgus išgauti informaciją apie teroristus. Antra, tai mažai kainuojanti misija, kuri nereikalauja parengti pabėgimo ar gelbėjimo operacijų. Trečia, savižudžių terorizmas taip pat suteikia strateginį privalumą, nes priešams sukeliamas bejėgiškumo jausmas, baimė ir nerimas ir čia kalbama ne tik apie civilius, bet ir apie politikos formuotojus, valdžios atstovus ir kt.³⁰ Kitaip tariant, tai itin veiksminga įbauginimu pasižyminti politinio smurto forma, nes tokios misijos daugiausia yra susijusios su politinės naudos siekiančia

---

²⁷ Harvey W.Kushner, *Encyclopedia of Terrorism*. USA: SAGE Publications, 2002, 37.

²⁸ Mia Bloom, "Mother, Daughter, Sister, Bomber." *Bulletin of the Atomic Scientists*, 2005, 2.

²⁹ Martha Crenshaw, "Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay." *Security Studies*, 16, 2007, 138. Robert Pape, *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. USA: Random House Trade Paperbacks, 2006, 10. Ami Pedahzur, *Suicide Terrorism*. USA and United Kingdom: Polity, 2005, 8. Michael C.Horowitz, "The Rise and Spread of Suicide Bombing." *Annual Reviews of Political Science*, 11, 2015, 71-72.

³⁰ Debra D. Zedalis, *Female Suicide Bombers*. USA: University Press of the Pacific, 2004, 7.

terroristine veikla.³¹ Galų gale, tokio pobūdžio terorizmas sulaukia didžiulio ir plintančio žiniasklaidos dėmesio: išaukštinamos savęs aukojimo idėjos, kurios pateikiamos kaip garbingos ar net pašventintos.³² Taigi, apie iki šiol apibūdintą savižudiško sprogdinimo sąvoką išskiriami du pagrindiniai požiūriai. Viena vertus, tokie mokslininkai kaip Robert Pape ir Mohammed Hafez palaiko poziciją, kad savižudžių terorizmas yra prievartinė strategija siekiant priversti valstybes priimti tam tikras politines ar teritorines nuolaidas, pavyzdžiui, patraukti karines pajėgas iš teritorijos, kurias teroristai laiko savo žemėmis. Kita vertus, kiti mokslininkai, pavyzdžiui, Daniel Benjamin, Martin Kramer, Mark Sagemen, Steven Simon ir Ehud Sprinzak tvirtina, jog religinė ideologija, konkrečiai Islamas su jam būdingais kankinimais bei Džihado koncepcija, yra pagrindinis savižudžių teroristų motyvas. Nors yra nesutarimų dėl to ar strategija, ar visgi ideologija yra varomoji jėga, didžioji dalis mokslininkų pabrėžia abiejų reikšmę.³³ Pati teroristinė organizacija pasipelno iš tokių sėkmingai įvykdytų atakų keliais būdais: sukeldama daug mirčių bei pasinaudodama žiniasklaidos dėmesiu. Teroristinių organizacijų pradėta naudoti savižudžio sprogdintojo strategija suteikė pačiam terorizmui naują atspalvį, taip atkreipiant dėmesį ne tik į aukas, bet ir į pačius teroristus. Vienas iš netikėčiausių atradimų buvo tai, kad savižudžių terorizmas sukūrė palankias aplinkybes įsitraukti ir moterims, kurios suderinusios moteriškumo ir motinystės elementus, suformavo neįtartumu bei nepasmerkimu paremtą įvaizdį.³⁴

Per visą istoriją moterys daugumoje šalių buvo įtraukiamos į teroristinę veiklą atlikdamos skirtingus vaidmenis: tų organizacijų narės, ideologijų šalininkės, lėšų surinkėjos, logistikos rėmėjos, lyderės bei kt.³⁵ Tačiau dabar, įsitraukdamos į teroristinę veiklą, atlieka pagrindinius vaidmenis – savo kūnus panaudoja kaip detonatorius. Taip ne tik sustiprinamas jau esamas psichologinis savižudžių teroristų poveikis, bet ir išplečiamas moterų įsitraukimas į terorizmą bendrąja prasme.³⁶ Kai moterys yra įtraukiamos, problema tampa dar įdomesnė, ypač kai jos užaugo ir gyveno tokioje kultūrinėje aplinkoje, kuri apibrėžia jų motinos ir nuolankios moters vaidmenis. Žmonės labiau įpratę prie blogo,

---

³¹ Laura Sjoberg, *Mothers, Monsters, Whores: Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007, 134-140. Robert Pape, *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. USA: Random House Trade Paperbacks, 2006, 64.

³² Farhad Khosrokhavar, *Suicide Bombers: Allah's New Martyrs*. United Kingdom: Pluto Press, 2005.

³³ Lindsey A. O'Rourke, "What's Special about Female Suicide Terrorism?" *Security Studies*, 18, 2009, 683.

³⁴ Mia Bloom, "Mother, Daughter, Sister, Bomber." *Bulletin of the Atomic Scientists*, 2005, 57.

³⁵ Jessica Davis, "Evolution of the Global Jihad: Female Suicide Bombers in Iraq." *Studies in Conflict and Terrorism*, 2013, 279.

³⁶ Katharina Von Kop, "The Female Jihad: Al Qaeda's Women." *Studies in Conflict and Terrorism*, 2007, 398.

negailėstingo vyro, o ne moters, todėl būdama savižude sprogdintoja, visiškai panaikina savo tradicinį globėjišką vaidmenį.³⁷ Kai kalbama apie savižudžių sprogdintojų veiklą, vyrauja suvokimas, jog vyrai yra protingi, o moterys nesąmoningos, vyrai produktyvūs kariai, o moterys – motinos.³⁸ Kadangi remiantis tradiciniu naratyvu moteris nesiima smurto, todėl priešingas jos elgsenys yra suvokiamas kaip labiau mirtinas, grėsmingesnis bei nežmoniškas, t.y. visiškai besiskiriantis nuo smurtaujančio vyro.³⁹ Dar daugiau, pabrėžiamas moterų nesugebėjimas priimti taip vadinamų natūralių (biologinių) ir socialinių vaidmenų, todėl smurtaujančios moterys paprastai yra suvokiamos kaip neatitinkančios įprastų normų išimtys.⁴⁰ Galų gale, visuomenėse, kuriose smurtaujančios moterys yra suvokiamos kaip kitokios bei laikomos nepriimtiniomis, dažnai yra matomos kaip neturinčios moters statuso apskritai.⁴¹ Taip moteris savižude sprogdintoja yra įmesta į nepilnavertės moters vaidmenį, nes tik taiki ir toliau gali būti laikoma normalia, pilnaverte moterimi. Taigi, smurtaujančios moterys laikomos sutrikusios psichologinės sveikatos aukomis. Kitais atvejais, moterys yra laikomos blogomis, kadangi nesugeba įgyvendinti motinos bei žmonos pareigų - jos laikomos pašalinėmis. Taip suteikiamas netinkamas moters statusas, atskiriantis ją nuo normalios ir paverčiantis pusiau moterimi. Dar daugiau, tvirtinama, kad moterys savižudės sprogdintojos kenčia nuo psichozės, jos laikomos pakvaišusiomis, praradusiomis sveiką protą, nebe moterys ar net ne žmonės.⁴² Atsižvelgiant į anomalijas, nepriklausančias nuo jų kontrolės, moterys yra pateikiamos kaip klaidinančios, t.y. psichinė liga atlieka svarbų vaidmenį, kadangi ne visos moterys tampa savižudėmis sprogdintojomis.⁴³ Jų beprotybės įrodymai yra pateikiami keliais būdais. Pirmu atveju, moterys sprogdintojos yra laikomos tos, kurios apima ne savo socialinį vaidmenį, bet pasižymi psichozės ekstremumu.⁴⁴ Antru atveju, moterys

---

³⁷ Maria Alvanou, "Criminological Perspectives on Female Suicide Terrorism." *Memorandum*, 2, 2006, 95.

³⁸ Laura Sjoberg, *Mothers, Monsters, Whores: Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007, 134-140.

³⁹ Ten pat, 27-58.

⁴⁰ W.AndyKnight and Tanya Narozhna, "Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence." *Canadian Foreign Policy Journal*, 12, 2005, 144.

⁴¹ Paige Whaley Eager, "From Freedom Fighters to Terrorists." *Political Science Quarterly*, 124, 2008, 3.

⁴² Laura Sjoberg, *Mothers, Monsters, Whores: Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007, 13.

⁴³ Barbara Victor, *Army of Roses: Inside the World of Palestinian Women Suicide Bombers*. United Kingdom: Robinson Publishing, 2003, 28.

⁴⁴ Laura Sjoberg, *Mothers, Monsters, Whores: Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007, 13.

savižudės sprogdintojos yra apibūdinamos ne tik kaip neracionalios, bet vyriškesnės už pačius vyrus,⁴⁵ fanatiškesnės, labiau mirtinos⁴⁶ negu vyrai, kurių tokia pati elgsena nėra laikoma kaip beprotiška ar nenormali. Taigi, smurtaujančios moterys yra atskiriamos dvigubai – pirma, dėl jų sutrikimų nebūnant „normaliomis“, ir antra, dėl jų beprotybės bei psichozinio smurto.⁴⁷ Ir vis dėlto, kad ir kaip jos būtų vaizduojamos ar suprantamos, atsiradus nacionalinėms krizėms, visuomenės jas toleruoja, laiko būtiniais, tačiau kartu ir laikiniais nukrypimais nuo normų, o pačios teroristinės organizacijos palankiai vertina moterų įsitraukimą į vyrų dominuojamą sritį ir yra linkusios moterims suteikti visišką narystės statusą.⁴⁸ Apskritai, diskursai, apibūdinantys moteris teroristes, pateikia jas kaip didesnio politinio žaidimo dalį: vakarietiški šaltiniai paprastai apibūdina moterų kankinimus kaip patriarchalinėje visuomenėje nulemtas vyrų pasekmes. Taip išryškėja specifinė vakarietiško vyriškumo koncepcija prieš esamą islamišką patriarchatą.⁴⁹ Artimuosiuose Rytuose esančios pasipriešinimo organizacijos kovoja su šiais diskursais, pabrėždamos, jog išlaisvintos/laisvos ir lygios vyrams moterys yra priimanamos į jų organizacijas.⁵⁰ Bet kuriuo atveju, socialiniai prietarai apie moteris savižudes niekur nedingsta, atvirkščiai, jie netgi sąlygoja jų efektyvumą trimis būdais. Pirma, slaptas išpuolis sukuria netikėtumo aspektą, nes niekas niekada nesiryžta įtarinėti moters, jai nėra taikomos tokios griežtos saugumo priemonės. Antra, moterų įtraukimas padidina kovotų skaičių apskritai. Trečia, padidinamas išpuolio viešumas, sukuriantis didesnę psichologinę poveikį.⁵¹ Taigi, visuomenėse esančios lyčių normos moteris savižudes teroristes pateikia kaip turinčias daugiau taktinių pranašumų palyginti su vyrais – moterys daugiau sukelia mirtinų išpuolių, didesnis atakų skaičius bei padidėjusi viešojo pasipiktinimo bei žiniasklaidos reakcija.

Vienų kritikuojamos, kitų šlovinamos, moterys, atliekančios mirtinus savižudiškus išpuolius, susiduria su patriarchaline teroristine organizacija, pasižyminčia ne tik noru mirti ar ryžtu žudyti kitus, bet ir

---

⁴⁵ Miranda Alison, “Women as Agents of Political Violence: Gendering Security.” *Security Dialogue*, 35, 2004, 457.

⁴⁶ Brigitte L.Nacos, “The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism.” *Studies in Conflict and Terrorism*, 28, 2005, 228.

⁴⁷ Herjeet Marway, “Scandalous Subwomen and Sublime Superwomen: Exploring Portrayals of Female Suicide Bombers Agency.” *Journal of Global Ethics*, 7, 2011, 225.

⁴⁸ Jessica Davis, “Evolution of the Global Jihad: Female Suicide Bombers in Iraq.” *Studies in Conflict and Terrorism*, 2013, 287-288.

⁴⁹ Shirin S.Deylami, “Saving the Enemy.” *International Feminist Journal of Politics*, 15, 2013, 178.

⁵⁰ Laura Sjoberg, *Mothers, Monsters, Whores: Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007, 134-140.

⁵¹ Katharina Von Kop, “The Female Jihad: Al Qaeda's Women.” *Studies in Conflict and Terrorism*, 2007, 411-412.

tradiciškai visais laikais laikoma vyrų dominavimo sfera. Čia kalbama apie hierarchinėje patriarchyto struktūroje esančius nelygius jėgos santykius, kurie lemia smurtą ir pateikia jį kaip vyriškumo požymį. Kitaip tariant, moterys yra apibrėžiamos kaip vyrų dominavimo aukos.⁵² Todėl dalyvavimas terorizme tampa priemone ne tik pasipriešinti jų visuomenėse giliai įsišaknijusioms socialinėms normoms, bet ir siekti kitokio supratimo apie moterų *išlaisvinimą*, pavyzdžiui, būti tokioms pat žiaurioms kaip ir vyrai.⁵³ Vyrauja bendras suvokimas, jog agresija būdinga tik vyrams, o smurtaujančios moterys, ignoruojančios lūkesčius, susijusius su tyrumu, nekaltumu ir nežiaurumu, pažeidžia smurto ir lyties santykio normas.⁵⁴ Todėl lytis, o ne pats veiksmas čia tampa esminiu.⁵⁵ Mokslininkai pritaria idėjai, kad moteris teroristė sutrikdo tradicinį supratimą apie lytį. Tokia moteris, ypač Vakarų kultūrose, laikoma anomalija, išimtimi iš taisyklės.⁵⁶ Dar daugiau, ji pateikiama kaip nemoteriška, vyriška, nepatraukli ar nenatūrali, galų gale, laikoma žiauresne negu smurtaujantis vyras.⁵⁷ Toks įvaizdis, ignoruojant sociologinius parametrus, dažnai remiasi plačiai paplitusiais kultūriniais stereotipais. Kitaip tariant, kai tampa sunku suvokti moterų vaidmenis, kurie pagal kultūrinės normas ir išankstinius nusistatymus savaime suprantami kaip vyrų vaidmenys, tuomet yra tendencija pasinaudoti bei remtis stereotipiniais paaiškinimais. Jie, pateikdami moters teroristės įvaizdį, įtraukia fizinę išvaizdą, nukrypimo aspektus, moters padėtį šeimoje ar namų aplinkoje.⁵⁸ Taigi, bet kuriuo atveju, neapsiribodamos savo įprastais lyčių vaidmenimis bei įžengusios į vyrų dominuojamą terorizmo plotmę, taip moterys teroristės panaikino tradicinius vyrų ir moterų santykius bei sugriovė stereotipus apie lyčių vaidmenis.

Manoma, kad motyvacijos bei priežastys, lemiančios vyrų ir moterų įsitraukimą į teroristines organizacijas, skiriasi. Vyrus įsitraukti į teroristinę veiklą kitaip negu moteris skatina nacionalizmo,

---

⁵² W.AndyKnight and Tanya Narozhna, "Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence." *Canadian Foreign Policy Journal*, 12, 2005, 144.

⁵³ Katharina Von Kop, "The Female Jihad: Al Qaeda's Women." *Studies in Conflict and Terrorism*, 2007, 399-400.

⁵⁴ Laura Sjoberg, *Mothers, Monsters, Whores: Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007, 15. Chimene Keitner, "Victim or Vamp – Images of Violent Women in the Criminal Justice System." *Columbia Journal of Gender and Law*, 11, 2002, 69.

⁵⁵ Herjeet Marway, "Scandalous Subwomen and Sublime Superwomen: Exploring Portrayals of Female Suicide Bombers Agency." *Journal of Global Ethics*, 7, 2011, 224.

⁵⁶ Brigitte L.Nacos, "The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism*, 28, 2005, 446.

⁵⁷ Maria Alvanou, "Criminological Perspectives on Female Suicide Terrorism." *Memorandum*, 2, 2006, 95-96.

⁵⁸ Elizabeth Gardner, "Is There a Method to the Madness?" *Journalism Studies*, 8, 2007, 912.

politinio ekstremizmo ar pasipriešinimo okupacijai siekis.⁵⁹ Taip pat ir religiniai idealai, susiję su troškimu kankinimui bei rojaus kaip tam tikro atpildo suvokimui.⁶⁰ Svarbu nepamiršti ir hipervyriškumo aspekto, neatsiejamu nuo herojiškumo bei didvyriškumo, kai įsitraukęs į teroristinę veiklą, vyras suvokiamas kaip *Dievo karys*, vykdamas aukštesniųjų galių valią.⁶¹ Galų gale, vyrų įsitraukimą į ekstremistines ar radikalias grupuotes motyvuoja kolektyvinio identiteto aspektas, leidžiantis aiškiai apibrėžti asmens statusą viduje, todėl jo praradimo galimybė ir neigiamos pasekmės skatina vyrus labiau negu moteris prisijungti prie teroristinės veiklos. Taip realizuojamas socialinis ir asmeninis identitetas.⁶² Tuo tarpu kalbant apie moteris, jos labiau įsitraukia į teroristinę veiklą, nes tikisi didesnės pokyčių galimybės susijusios su lyčių lygybe,⁶³ kurią didžiąja dalimi lemia musulmoniškas patriarchatas.⁶⁴ Taigi, galima daryti išvadą, kad moterų savižudžių sprogdintojų veiksmai nėra nei ideologiniai, nei politiniai, o greičiau atsakas į giliai įsitvirtinusį musulmonų visuomenėje esantį lyties vaidmenį. Motyvai, priskirti moterims teroristėms, taip pat apima prarastą garbę, kerštą už mylimojo, vyro ar kito vyriškosios lyties atstovo mirtį,⁶⁵ netektį šeimoje, seksualinę prievartą ar bejėgiškumo jausmą.⁶⁶ Moterys taip pat gali būti priklausomos nuo narkotikų ar būti šantažuojamos.⁶⁷ Galų gale, moterų dalyvavimas politiniame smurte aiškinamas per feministinio aktyvizmo formą arba Jessica Stern sukurtą *socialinio užkrato* fenomeną⁶⁸ pagal kurį kankinio mirtis

---

⁵⁹ Karla J. Cunningham, "Cross-Regional Trends in Female Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism*, 26, 2003, 171-195.

⁶⁰ Elizabeth Gardner, "Is There a Method to the Madness?" *Journalism Studies*, 8, 2007, 912. Debra D. Zedalis, *Female Suicide Bombers*. USA: University Press of the Pacific, 2004, 7.

⁶¹ Anne Maria Moller – Leimkuhler, „Why Is Terrorism A Man’s Business?“ *Cambridge University Press*, 2017, 8.

⁶² Karen Jacques and Paul J. Taylor, „Male and Female Suicide Bombers: Different Sexes, Different Reasons?“ *Studies in Conflict and Terrorism*, 31, 2008, 306.

⁶³ Jessica Davis, "Evolution of the Global Jihad: Female Suicide Bombers in Iraq." *Studies in Conflict and Terrorism*, 2013, 279.

⁶⁴ Clara Beyler, "Messengers of Death – Female Suicide Bombers." International Institute for Counter Terrorism, 2003. <<https://www.ict.org.il/Article.aspx?ID=854#gsc.tab=0>> [Žiūrėta 2018 01 20]

⁶⁵ Terri Toles Patkin, "Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion." *Women and Language*, 27, 2004, 79-88. Rosemarie Skaine, *Female Suicide Bombers*. USA: McFarland and Company, 2006.

⁶⁶ Shirin S. Deylami, "Saving the Enemy." *International Feminist Journal of Politics*, 15, 2013, 181-184.

⁶⁷ Terri Toles Patkin, "Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion." *Women and Language*, 27, 2004, 79-88. Debra D. Zedalis, *Female Suicide Bombers*. USA: University Press of the Pacific, 2004, 7.

⁶⁸ W. Andy Knight and Tanya Narozhna, "Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence." *Canadian Foreign Policy Journal*, 12, 2005, 145.

suvokiama kaip didžiausia garbė.⁶⁹ Būdama savižude kankine, moteris gali atsiplėšti nuo aukos elemento ir atkurti asmeninę bei šeimos garbę.⁷⁰ Taigi, nors ir atrodytų, kad moteris kaip ir vyrus siekiant įsitraukti į teroristines organizacijas motyvuoja tos pačios priežastys, tačiau lyties pagrindu esanti spauda sukuria papildomų priežasčių.

Galų gale, kalbant apie terorizmo ir lyties santykį, svarbu paminėti žiniasklaidos aspektą, kurį dar papildomai įtraukiant ir moteris, teroristinės grupuotės bando išnaudoti. Žiniasklaidos pateikiami moterų teroristinių vaizdai, pasitelkiantys išvaizdos, santykių šeimoje, pasiaukojimo dėl meilės, lyčių lygybės, vyriškumo bei naivumo aspektus, pavirsta galingais propagandos įrankiais. Savižudės sprogdintojos tampa mažai kainuojančiais, daug technologinių poreikių nereikalaujančiomis mažos rizikos priemonėmis, kurios maksimaliai garantuoja sunaikinimą bei sukuria baimės jausmą – dėl savo prieinamumo bei žiniasklaidos sukuriama šoko ir netikėtumo vertės, moterys yra labiau veiksmingesnės negu vyrai. Taip yra, nes mintys apie tas, kurios sukuria ir vėliau sunaikina gyvybę, kelia nerimą, todėl toks prieštaraujantis moteriškumo lūkesčiams vaizdinys lemia nemažą viešumą bei platina organizacijos siunčiamą žinutę platesnei visuomenės daliai.⁷¹ Kadangi teroristai neturi didelių ir gerai parengtų armijų, žiniasklaida padeda organizuoti politinę prievartą.⁷² Daugumoje atvejų žiniasklaidos pranešimai ne tik sukelia šoką ir paliečia žmonių jautrumo saugiklius, priklausomus nuo stereotipinių prielaidų, bet ir žiauriems aktams suteikia viešumą ir atlieka tam tikrą pritraukimo, įdarbinimo funkciją.⁷³ Žinoma, toks žiniasklaidos ir teroristinių organizacijų santykis pasižymi ir tarpusavio priklausomybe: terorizmui reikia žiniasklaidos, kad ji plėstų ir transliuotų savo žinutes, o terorizmas žiniasklaidai pasitarnauja kaip socialinių ir politinių konfliktų išraiška, kuria taip pat galima sėkmingai pasinaudoti. Žiniasklaidai teroro atakos atlieka pagrindinį vaidmenį, kadangi jos suteikia

---

⁶⁹ Claudia Brunner, "Female Suicide Bombers – Male Suicide Bombing? Looking for Gender in Reporting the Suicide Bombings of the Israeli-Palestinian Conflict." *Global Society*, 19, 2005. V. Spike Peterson, *Global Gender Issues*. United Kingdom: Routledge, 1999. Elizabeth Gardner, "Is There a Method to the Madness?" *Journalism Studies*, 8, 2007, 913.

⁷⁰ Terri Toles Patkin, "Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion." *Women and Language*, 27, 2004, 79-88.

⁷¹ Katharina Von Kop, "The Female Jihad: Al Qaeda's Women." *Studies in Conflict and Terrorism*, 2007, 400-401.

⁷² Dorit Naaman, "Brides of Palestine/Angels of Death: Media, Gender and Performance in the Case of the Palestinian Female Suicide Bombers." *War and Terror I: Raced- Gendered Logics and Effects in Conflict Zones*, 32, 2007, 936.

⁷³ W.AndyKnight and Tanya Narozhna, "Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence." *Canadian Foreign Policy Journal*, 12, 2005, 149.

galingą pasakojimą pasižymintį paprastu ir nuosekliu būdu, kurį nustato socialinė – politinė realybė.⁷⁴ Kitaip tariant, žiniasklaida atlieka pagrindinį vaidmenį kuriant ir atkuriant lyčių tvarką bei vaidmenį visuomenėje⁷⁵ – tampa kontrolės mechanizmu, sustiprinančiu visuomenėje egzistuojančią lyties struktūrą bei socialinę padėtį.⁷⁶ Kai kuriais atvejais žiniasklaida moteris teroristes pateikia kaip neracionalias bei emociškai priklausomas.⁷⁷ Taip pat ne tik naudoja stereotipines prielaidas, bet ir nepamiršta pabrėžti moters žiaurumo,⁷⁸ nurodo jas kaip nemoteriškas,⁷⁹ pasižyminčias vyrišku agresyvumu.⁸⁰ Taip yra siekiama kontekstualizuoti ir paaikškinti moters politinį smurtą.⁸¹ Galų gale, moterų pažymimi tik pirmieji, kai tuo tarpu vyrų nurodomi pilni vardai.⁸² Be abejo, egzistuoja ir priešingas – racionalesnės, protingesnės ir ryžtingesnės moters įvaizdis, ar net dar daugiau - sukuriamas moters nekaltumo idealas.⁸³ Apskritai, niekada savižudžio sprogdintojo veiksmai nesulaukė didžiulio dėmesio vien todėl, kad juos atliko vyrai, kurie dažnai manipuliuoja moterimis ir panaudoja jas kaip bombas. Tokia strategija buvo sukurta siekiant užgniaužti esamą įvaizdį apie tai, kad tokia veikla yra žiauri, bei parodyti, jog tiek auka, tiek žudikas yra vienodi. Kitaip tariant, galutiniame rezultate pateikiant savižudį sprogdintoją kaip didžiausią atakos auką, įgyjama užuojauta: staiga žiniasklaida pastebi paviršutiniškus panašumus tarp aukos ir kankintojo bei pabrėžia tam tikrą bendrumą. Taigi, žiniasklaida yra atsakinga už tokio įvaizdžio formavimą, kuris savižudžių sprogdinimą apibūdina ne

---

⁷⁴ Martha Crenshaw, “Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay.” *Security Studies*, 16, 2007, 138. Brigitte L.Nacos, “The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism.” *Studies in Conflict and Terrorism*, 28, 2005, 203.

⁷⁵ Todd Gitlin, *The Whole World Is Watching*. USA: University of California, 1980. Steve Craig, *Men, Masculinity and the Media*. USA: SAGE Publications, 1992. D.

⁷⁶ Hanna Herzog, *Gendering Politics: Women in Israel*. USA: University of Michigan Press, 1994.

⁷⁷ Terri Toles Patkin, “Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion.” *Women and Language*, 27, 2004, 79-88.

⁷⁸ W.AndyKnight and Tanya Narozhna, “Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence.” *Canadian Foreign Policy Journal*, 12, 2005, 149.

⁷⁹ Terri Toles Patkin, “Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion.” *Women and Language*, 27, 2004, 79-88.

⁸⁰ Brigitte L.Nacos, “The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism.” *Studies in Conflict and Terrorism*, 28, 2005, 228.

⁸¹ Elizabeth Gardner, “Is There a Method to the Madness?” *Journalism Studies*, 8, 2007, 911.

⁸² Claudia Brunner, “Female Suicide Bombers – Male Suicide Bombing? Looking for Gender in Reporting the Suicide Bombings of the Israeli-Palestinian Conflict.” *Global Society*, 19, 2005.

⁸³ Niccolo Caldararo, “Suicide Bombers, Terror, History and Religion.” *Anthropological Quarterly*, 79, 2006, 123-131.

vien tik kaip taktiką, bet ir kaip pralenkiančią politinius tikslus savo sukurtą logiką.⁸⁴ Žiniasklaidos sukurtas įvaizdis tiek Arabų, tiek Vakarų pasauliuose remiasi patogiais stereotipais bei tradiciniais naratyvais, kuris hegemoniniame fone išlaiko visuomenei patogų lyties *status quo*. Kitaip tariant, kol toks fenomenas yra pakankamai naujas, žiniasklaidos aprėptis bei spektras yra organizuojamas kaip pakartotinai įtvirtinti senus įsitikinimus skirtas naujienų rinkinys.⁸⁵ Tai yra šiuolaikinis hegemonijos tarpininkas kalbant apie moteriškumo ideologinius konstravimus, klausimas tik lieka kaip ir kurių naudai tai daroma. Dauguma mokslininkų pripažįsta, kad žiniasklaidos sukurtas vaizdinys savo ruožtu gali paveikti auditorijos bei visuomenės suvokimą apie esamą situaciją ar problemą. Įvairių aspektų (ne)įtraukimas sudaro sąlygas žiniasklaidai pateikti skaitytojui suprantamą esamą ar menamą naratyvą. Todėl šiame darbe nagrinėjamas moterų savižudžių sprogdintojų suformuotas įvaizdis bei vertinimas suteikia supratimą apie tokio reiškinių socialines ir kultūrinės konstrukcijas, nepamirštant tiek santykinio moters terorizmo naujumo žiniasklaidoje, tiek sparčiai didėjančio moterų teroristių skaičiaus visame pasaulyje. Kitaip tariant, bus siekiama išsiaiškinti, kaip žiniasklaidoje atsispindintis lyties ir terorizmo santykis vertina moterį savižudę sprogdintoją.

Predikato analizė

Postruktūralizmas, postmodernizmas, feminizmas bei socialinis konstruktyvizmas – nors ir būdamos skirtingos, visos šios kryptys kalba apie tą patį. Visos jos yra suinteresuotos parodyti, kaip tekstiniai bei socialiniai procesai yra susiję iš esmės, bei, remiantis tam tikrais tekstais, apibūdinti šių ryšių pasekmes, pagal kurias mes galvojame ir elgiamės šiuolaikiniame pasaulyje.⁸⁶ M. Foucault suvokė diskursą kaip tam tikrą idėjų ar žinojimo sistemą, išreikštą specifiniu žodynu, teiginių grupėmis.⁸⁷ Tuo metu M. A. Hajer apibrėžia diskursą kaip „visuma idėjų, sąvokų ir kategorijų, kurios yra kuriamos, atkuriamos bei keičiamos tam tikrais socialiniais veiksmais, ir kurių pagalba fizinei ir socialinei

---

⁸⁴ Clara Beyler, “Messengers of Death – Female Suicide Bombers.” International Institute for Counter Terrorism, 2003. <<https://www.ict.org.il/Article.aspx?ID=854#gsc.tab=0>> [Žiūrėta 2018 01 20]

⁸⁵ Dorit Naaman, “Brides of Palestine/Angels of Death: Media, Gender and Performance in the Case of the Palestinian Female Suicide Bombers.” *War and Terror I: Raced- Gendered Logics and Effects in Conflict Zones*, 32, 2007, 951-952. Liesbet Van Zoonen, *Feminist Media Studies*. USA: SAGE Publications, 1994, 24.

⁸⁶ Jim George, *Discourses of Global Politics: A Critical (Re)Introduction to International Relations*. USA: Lynne Rienner Publishers, 1994, 91.

⁸⁷ Michel Foucault, *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1971-1977*. USA: Pantheon Books, 1980.

realybėms yra suteikiamos reikšmės.”⁸⁸ Taigi, diskursas suprantamas kaip tai, kas yra parašyta ar pasakyta apie tam tikrą objektą, todėl pagrindinis diskurso analizės dėmesys skiriamas sakytiniams ar rašytiniams tekstams. Taip pat svarbiais tampa jį kuriantys, perduodantys ir interpretuojantys veikėjai bei diskursą įgalinantys bei apribojantys tiesioginiai ar istoriniai kontekstai, ideologinis tekstų turinys. Apskritai kalbant apie diskursą, vertėtų paminėti tris jam būdingus aspektus: diskursas kaip reikšmių sistema, diskurso produktyvumas bei praktika. Visų pirma, diskursas yra reikšmių struktūra, sukurianti socialinę tikrovę. Patys dalykai iš savęs nieko nereiškia, tai žmonės, naudodami ženklų sistemas, sukuria reikšmes ir prasmes dalykams. Antra, daiktai, kuriuos apibrėžia diskursas, yra produktyvūs, diskursai sukuria būdus, kaip būti bei veikti pasaulyje. Kitaip tariant, jie apibrėžia dalykus, jų santykius per kuriuos jie mato ir yra matomi vieni kitų pagal tai, kurių atžvilgiu jie elgiasi. Galų gale, trečiasis aspektas kalba apie teorinį diskurso produktyvumo išsipareigojimą vedantį prie dominuojančių ir hegemoninių diskursų, kuriuos įvairios praktikos padaro suprantamais ir teisėtais.⁸⁹ Taigi, šie trys teoriniai išsipareigojimai yra diskurso analizės pamatinės prielaidos, o reikšmių struktūrų nagrinėjimas yra visų diskursyvinių metodų pagrindas.

Jei diskursai yra skirtingos reikšmių sistemos, tada kaip tos sistemos veikia, jog sukuria dalykus bei suteikia žmonėms bendrą žinojimą apie socialinę realybę? Tarptautinių santykių lietratūroje teigiama, kad diskursai veikia kaip fonas, kuriame žmonės atpažįsta dalykus, suteikia jiems priimtinas savybes bei požymius ir susieja juos su kitais objektais. Diskursai yra struktūros, kurias įprastiniu būdu įgyvendina žmonės, remdamiesi nustatytais santykiais.⁹⁰ Toks požiūris į diskursą kaip „reikšmių panaudojimo struktūrą“ reiškia, kad išvedami bendresni santykių skirtingumai bei hierarchijos, kurios suformuoja žmonių žinias apie diskurso apibrėžtus dalykus.⁹¹ Apibendrintai, diskurso analizė gali būti suprantama kaip specifinė metodologinė strategija, pritaikyta diskurso turinio bei diskurso konteksto aprašomajai bei analitinei sąveikos analizei. Diskurso analizę prasminga taikyti kuomet siekiama sistemiškai aprėpti visumą duotoje kultūroje egzistuojančių požiūrių į kokį nors dalyką ir nenorima tų požiūrių provokuoti ar daryti įtakos išankstiniu moksliniu žinojimu. Diskurso analizę galima taikyti tik

---

⁸⁸ Maarten A.Hajer, *The Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process*. United Kingdom: Clarendon Press, 1995, 44.

⁸⁹ Jennifer Milliken, “The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods”. *European Journal of International Relations*, 5, 1999, 228-230.

⁹⁰ Michael J.Shapiro, *The Politics of Representation*. USA: University of Wisconsin Press, 1988, 11.

⁹¹ Jutta Weldes and Diana Saco, ”Making State Action Possible: The United States and the Discursive Construction of The Cuban Problem 1960-1994.” *Millenium: Journal of International Studies*, 25, 1996, 373.

tuomet, jei egzistuoja pakankamas kiekis pasikartojančių komunikacinių veiksmų (rašytinių) ir jų materialių išraiškų (rašytinių tekstų).

Nors ir nėra pakankamai išsamaus reikšmių sistemos analizės metodo apibūdinimo bei bendro sutarimo dėl geriausio diskurso tyrimo metodo, tačiau dalis mokslininkų, siekiančių nustatyti pagrindines reikšmių praktikas, naudoja predikato analizę (angl. *predicate analysis*). Jis tinka kalbos panaudojimo tekste analizei, kuri dažnu atveju naudojama tarptautinių satykių kontekste. Pats predikatas įtvirtinamas per veiksmazodžius,rieveksmius, būdvardžius, t.y. viską, kas sukuria, suformuoja bei *įrėmina* daiktą, suteikia jam tam tikrų ypatybių ir gebėjimų. Dar daugiau, tekstas niekada nesudaro tik vieno dalyko, jis niekada negali būti suprastas tiesiogiai. Vietoj to, netiesioginėse ar tiesioginėse paralelėse bei pateiktuose kontrastuose kiti dalykai taip pat yra paženklinami bei jiems suteikiami reikšmės turintys jų predikatų požymiai. Jų rinkinys apibrėžia objektų erdves (angl. *a space of objects*), kurios tuo pat metu atskiria bei sujungia vienas su kitomis. Predikato analizė, pateikdama priskiriamus tekste nurodytiems objektams predikatus, išnagrinėja teksto objekto erdvę, kurioje pats tekstas sukonstruoja ir paaiškina, kaip tie objektai yra atskirti vieni nuo kitų bei tuo pat metu susiję tarpusavyje.⁹² Pati predikato analizė yra verta dėmesio dėl trijų aspektų. Pirma, šis metodas ne tik paaiškina, kaip diskursai persidengia vienas su kitu, bet ir pačias reikšmių struktūras, kuriomis jie dalinasi. Antra, predikato analizės metu ne tik iš empirinių duomenų yra sudaromos teorinės kategorijos, kuriomis remiantis galima atsakyti į iškeltus klausimus, bet ir išvengiama tam tikro interpretacinio pobūdžio analizės. Kadangi diskursai yra socialinės reikšmių sistemos, todėl analizė atliekama remiantis nemaža dalimi tekstų. Vienu tekstu negalima remtis siekiant pagrįsti empirinius argumentus apie diskursą kaip tam tikrą socialinį pagrindą, kurį reguliariai naudoja skirtingi asmenys ar grupės.⁹³ Taigi, kai nagrinėjamas ne vienas tekstas, o daugiau, tuomet lengva išvengti interpretacinio pobūdžio analizės. Kitaip tariant, jeigu keliolika ar daugiau nagrinėjamų tekstų pasižymi ta pačia juose esančia reikšme, tada vargu, ar galima teigti, jog tai interpretacija, tai labiau prilygsta faktui. Ir trečia, šis metodas išsprendžia problemą, susijusią su tekstų analizės sustabdymu. Analizė yra visiškai baigta, kai pridendant vis naujus tekstus ir palyginant jų objektų erdves, tyrėjas pastebi teorinių kategorijų nuoseklumą. Jeigu pridendant naujus tekstus, pastebimos pasikartojančios reikšmės, tada aišku, jog iki tol pritaikyti teoriniai rėmai yra tinkami ir daugiau tekstų tolimesnei analizei nebereikia. Tai yra dalinis atsakas į diskurso analizės patikimumo

---

⁹² Jennifer Milliken, "The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods". *European Journal of International Relations*, 5, 1999, 232-233.

⁹³ Jennifer Milliken, "The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods". *European Journal of International Relations*, 5, 1999, 233.

problemos išsprendimą, t.y. kad pasiūlyta interpretacija yra jau patikrinta bei pertvarkyta bei tinka ir nuosekliai paaiškina tekstus, kurie nėra tyrimo ašies dalis.

Kitokia moteris savižudė sprogdintoja

Kaip jau minėta šio darbo pradžioje, moteris savižudė sprogdintoja, būdama tradicinio lyčių stereotipinio mąstymo bei patriarchalinių tradicijų griovėja, pateikiama kaip *kitokia*. Čia turima omenyje tai, kad visų pirma, tokia moteris neatsiejama nuo sujaukiamų esamų lyčių stereotipų, t.y. prieštarauja tradiciniam, moters kaip taikaus, tyraus, nežiauraus, motiniško, jausmingo, nekalto, taiką palaikančio bei apsaugos reikalaujančio subjekto įvaizdžiui. Dar daugiau, smurtaujanti moteris laikoma nestabili, psichiškai nesveika, nemoteriška ir nežmogiška, klaidingos biologijos sukūrimo rezultatas ar konstrukcija. Ji suvokiama kaip priklausoma, priversta ar tiesiog nesivadovaujanti sveiku protu. Galų gale, tokios *kitokios* moters smurtas laikomas išskirtiniu, aiškiai suprantamų lyčių normų išimtimi ar neatitikimu, prieštaraujančiu natūraliai lyties tvarkai bei priešingu moteriškumo lūkesčiams vaizdiniu. Taigi, tai yra teorinis, iš perskaitytos literatūros sukonstruotas moters savižudės sprogdintojos kaip *kitokios* apibūdinimas. Tuo tarpu, išnagrinėjus 44 skirtingus britų žiniasklaidos kanaluose (*Daily Mirror*, *The Independent*, *BBC (British Broadcasting Corporation)* ir *The Guardian*) atrinktus, o vėliau pridėjus dar 31 papildomus straipsnius, praktijoje pastebima, kad toks *kitoniškumas* yra konkretus ir skirtingas. Todėl analizėje ir bus bandoma atskleisti, kaip tas *kitoniškumo* įvairumas pasireiškia per tokias kategorijas kaip moteris, žmona, motina, daiktas, išimtis ir musulmonė.

Moteris kaip moteris: lyčių normų išimtis

Apskritai, kaip jau minėta anksčiau, visuomenėje egzistuoja tylios, ramios, nuolankios ir simbolizuojančios auką moters įvaizdis. Moters kaip archetipinės aukos vaizdavimas tik dar labiau sustiprina *kaip save ginančio objekto įvaizdį*, o pačią visuomenę pateikia kaip tokią, kurioje moterys yra bejėgės, o vyrai itin galingi. Taip pabrėžiamas netolygus ne tik socialinis, bet ir biologinis santykis. Kitaip tariant, santykiai tarp lyčių nėra vienodi ar statiški. Vis dėlto, nėra taip, kad remiantis idealiais lyčių stereotipais, moterys neturėtų jokių privalumų vyrų atžvilgiu, tiesiog vyrų privalumai labiau vertinami. Dar daugiau, bet kuriuo atveju, kultūrinė - socialinė aplinka įgalina moterį bet kokiame,

tačiau ne teroristės vaidmenyje. Lytis determinuoja jos lemtį, todėl priešingas nustatytam ir bendram suvokimui priklausantis moters elgesys iškart sulaukia dėmesio ir tarsi savaime reikalauja akcentavimo. Todėl dažnu atveju ir pastebimas pačios *moters* (angl. *woman*) kaip sąvokos įvardijimas - visada nurodoma, kad savižudė sprogdintoja yra būtent moteris. Dar daugiau, dažnu atveju akcentuojama pirmoji moters ataka, pirmasis jos kaip *gyvos bombos* panaudojimas (<...> *laikoma pirmąją pakistaniečių moterimi savižude sprogdintoja* <...>. angl. <...> *thought to be Pakistan's first female suicide bomber* <...> (Žr. Cituojamų straipsnių sąrašą nr. 52). *Pirmoji moteris detonavusi bombą nuo 2003 invazijos* <...>. angl. *First woman to detonate bomb since 2003 invasion* <...> (5). *ISIS pirmą kartą pradėjo naudoti moteris kovotojas bei savižudes sprogdintojas*. angl. *ISIS have begun using female fighters and suicide bombers for the first time* (28). <...> *manoma, kad tai buvo pirmo Irako pasiųsta europietė moteris sprogdintoja*. angl. <...> *is thought to have been Iraq's first female European bomber* (43). *Maskvoje atpažinta antroji sprogdintoja*. angl. *Second Moscow bomber identified* (61)). Taigi, tik dar labiau sustiprinant pačios moters aspektą, pabrėžiant, kad ataką įvykdė ne vyras, o moteris, pastebimas ryškus lyties išskirtinumas.

Toliau tęsiant pačios moters paminėjimą bei įvardijimą, britų žiniasklaidoje taip pat pabrėžiama ir kita *moters* (angl. *female*) sąvoka, tačiau šiuo atveju anglų kalba yra iškalbingesnė ir dėkingesnė negu lietuvių, kadangi moteris gali būti įvardijama tiek *women*, tiek *female* sąvokomis (angl. *female suicide bomber; woman suicide bomber; female suicide attacker; woman bomber; woman as bomber; female bomber; woman in suicide bombing; women as suicide bombers*). Nepradedant gilių lingvistinių diskusijų, galima bendrai pasakyti, jog *female* dažniau vartojama, kai kalbama apie biologinę lytį (angl. *sex*). Taigi, šiuo atveju, dažnas tokio termino apie moterį vartojimas neatsiejamas nuo itin aiškaus moters fizinio identifikavimo bei lyties akcentavimo. Atkreipiamas dėmesys agresoriaus lyčiai, ji tampa priklausomu elementu, kadangi prieštarauja tradiciniam mąstymui, jog agresija būdinga bei pateisinama vyrų atžvilgiu. Kadangi esminiu dalyku tampa sprogdintojo lytis, o ne atliktas aktas, todėl pažeisdamos dvigubai daugiau normų, moterys šiuo atveju sukuria grėsmingesnių, didesnių, pavojingesnių problemų aplinką. Smurtaujanti moteris, pažeisdama lyčių stereotipus, pateikiama ne kaip taiki, geranoriška ar suvaržyta, bet kaip kelianti grėsmę saugumui, pavojingesnė bei labiau mirtina (<...> *moteris savižudė sprogdintoja naudojama tam, kad apsunkintų sprogmenų paieškos procesą*. angl. <...> *it used a woman suicide bomber to make detection more difficult* (58, 45). <...> *moteris, atsakinga už žiaurų nužudymą, yra labiau gąsdinanti bei nenatūrali*. angl. <...> *tend to find an idea of a woman being behind a brutal killing so much more horrific and unnatural* (48). <...> *sustabdyti tokią sužeistą būtybę kaip ji* <...>. angl. <...> *to stop a wounded creature like she* <...> (1). <...> *naujas ir*

*pavojingas pasikeitimas <...>. angl.<...> new and dangerous turn <...> (5). Naujoji taktika kelia iššūki saugumo organizacijoms <...>. angl. The new tactic poses a challenge for security organisations <...> (53). Kadangi didėja moterų įsitraukimas į žiaurius nusikaltimus, moterys savižudės sprogdintojos tampa rimta problema saugumo tarnyboms. angl. Female suicide bombers are becoming a serious problem for security services as increasing numbers of women are taking part in violent crimes (18). <...> moterys ir jaunimas įtraukiami į savižudžių atakas, nes sukilėliai siekia sutrukdyti saugumo priemonėms. angl. <...> women and youths to stage suicide attacks as the insurgents become increasingly desperate to thwart stepped up security measures (23)). Taip lytis moterį jau savaime apibrėžia kaip žiaurią, neracionalią, pateikia kaip nesugebančią mąstyti, galvoti ar dirbti sąmoningai. Vis dėlto, net ir tokia moteris, anot nagrinėtų straipsnių, sugeba kelti iššūkius suvokimui apie teroristų veiklą apskritai. Tai reiškia, kad dažnai tarp eilučių įvardijama kaip *silpnoji lytis*, kuria manipuliuojama bei kuri pakeisdama giliai išsąknyjusios patriarchalinės sistemos pagrindus, susiduria ne tik su pasikeitusiu požiūriu į ją pačią, bet ir į teroristinių organizacijų ar grupuočių veiklą (<...> moterys savižudės sprogdintojo kelia iššūkius bei verčia dvejoti mūsų suvokimui tiek apie fizinius, tiek apie psichologinius teroristų bruožus bei savybes. angl. <...> female suicide bombers challenge our ideas of the physical and psychological characteristics of terrorists (49)). Kalbama apie kultūrinių ir religinių barjerų lankstumą, pasikeitimą, tačiau svarbu paminėti, kad tie barjerai neišnyksta. Išlieka moterų kaip aukų įvardijimas, jos pažeidžiamos, priverčiamos, jomis manipuliuojama, todėl tam tikra *silpnoji lytis* tekstuose išlieka. Taigi, moters aspektas britų žiniasklaidoje savižudę sprogdintoją vaizduojama kaip tą, kuri pasitelkdama tradicinį suvokimą apie moterį bei jos vaidmenį, tuo pat metu ir sujaukia lyčių stereotipus. Kitaip tariant, būdama *silpnąja lytimi*, moters smurtas tampa išskirtinis, aiškiai suprantamų lyčių normų išimtis.*

Moteris kaip žmona: santuokos auka

Remiantis tradiciniu mitu bei archajišku suvokimu, moteris neatsiejama nuo tokios kultūrinės aplinkos, kuri apibrėžia jos kaip žmonos vaidmenį. Tokio mitinio archetipo kontekste išskiriamos dvi rūšių savižudės moterys sprogdintojos. Pirmosios įvardijamos kaip tos, kurios neteko savo vyrų ir vedamos keršto motyvų nusprendė ir toliau įsitraukti į teroristinę veiklą (<...> moterys yra linkusios keršyti, nes praranda mylimus žmones, dažniausiai savo vyrus. angl. <...> women tend to need revenge because they have lost a loved one, often a husband (18). <...> buvo nužudyto Kaukazo kario našlė <...>. angl. <...> was believed to be the widow of a senior Caucasus militant killed <...> (61). <...> ISIS kovotojo

našlė <...>. angl. <...> *the widow of an ISIS fighter* <...> (11)). Manoma, jog moterį užvaldęs keršto troškimas, atskleidžia norą užpulti tuos, kurie atsakingi. Šiuo atveju moterys laikomos emocinio nestabilumo objektais. Antroji rūšis kalba apie savanores, kurias įtraukia Islamo religiją priėmę jų vyrai. Čia moterys dažnai pateikiamos kaip santuokinės manipuliacijos aukos (<...> *perėmė Islamo religiją* <...> *tapo itin radikali po vestuvių* <...>. angl.<...> *converted to Islam* <...> *become increasingly radical after marrying* <...> (30). <...> *Islamо sukilėlių vado žmona*. angl.<...> *wife of Islamist rebel commander* (61)). Remiantis musulmoniškų santuokų normomis, tvirtinama, kad šios moterys yra paprasčiausios pėstininkės ar objektai, kuriais manipuluoja ir naudojami jų pačių vyrai (<...> *moteris yra vieno iš trijų susisprogdinusių vyrų žmona ir ji taip pat norėjo save susisprogdinti. Mano vyras segėjo vieną sprogmenų diržą, o aš kitą*. angl. <...> *the woman is the wife of one of three male suicide bombers and she too had wanted to blow herself up. My husband wore one bomb belt and I another* (37)). Kitaip tariant, moterys britų žiniasklaidoje dažnai laikomos ir pateikiamos kaip žiauraus musulmoniško patriarchyto, Islamo kontrolės aukos, radikalių religinių ideologijų besilaikančių vyrų taktinės pasekmės (<...> *perėmė Islamo religiją, kai ištekėjo už radikalaus musulmono*. angl. <...> *converted to Islam after marrying a radical Muslim* (43). <...> *jos vyras reikalavo, kad ji lankytų kursus. Savižudžių sprogdinimas yra taktika, kuri fanatinius netreniruotus savanorius paverčia mirtiniais įrankiais* <...> *savęs paaukojimas siejamas su smegenų praplovimu*. angl. <...> *her husband insisted to attend the course. Suicide bombing is a tactic turning fanatical but untrained volunteers into lethal weapons* <...> *brainwashed into this self-sacrifice* (31)). Vyrai, skatinami nacionalinio ar religinio fanatizmo, pasinaudoja savo socialine padėtimi ir įtraukia bei paverčia savo žmonas savižudėmis sprogdintojomis (*Jos vyrui buvo visiškai išplautos smegenys*. <...> *jis pasiūlė įgyvendinti savižudišką sprogimą* <...> *parodė jai, kaip pritvirtinti sprogmenų diržą prie kūno*. angl. *Her husband was completely brainwashed. <...> he suggested her to carry out a suicide bombing* <...> *showed how to strap an explosive belt around her body* (42)). Tokiu atveju smurtaujanti moteris, atlikdama socialinį žmonos vaidmenį, patenka į patriarchalinę dominavimo kultūrą, kurioje ji tampa manipuliavimo priemone. (<...> *prieš santuoką ji buvo normali eilinė paauglė* <...>. angl. <...> *before she was married, showing a normal teenager* <...> (11). <...> *perėmė Islamo religiją ir buvo sukilėlių lyderio mergina* <...>. angl.<...> *converted to Islam and was the girlfriend of a leader of an insurgent group* <...> (19)). Taip santuoka už musulmono suformuoja specifinį ne moteriškumo ar biologinės (angl. *sex*), bet socialinės lyties (angl. *gender*) statusą. Pateikiamas toks vaizdinys, jog atrodo, kad moters „tikrą“ lytiškumą deformuoja, panaikina jos vyras teroristas ar radikalių idėjų šalininkas. Aukos įvaizdis moterų įsitraukimo į savižudžių sprogdintojų veiklą parodo, jog moteris griebiasi tokio pasiūlymo racionaliai visko neapgalvojusi. Sukuriamas nesavarankiško bei nesąmoningo

pasirinkimo būti žiauria įvaizdis pagal kurį savižudė sprogdintoja yra sugadinta bei skatinama taip elgtis. Taip iš dalies paaiškinamas smurtaujančios moters elgesys tuo pat metu išsaugojant tradicinį taikios moters vaizdinį. Taigi, moteris savižudė sprogdintoja per žmonos aspektą vaizduojama kaip priklausoma, nesavarankiška santuokinės manipuliacijos auka, kuri tampa sugadinta žmona. .

Moteris kaip motina: bloga motina

Tradicinis suvokimas ir moters įrėminimas patriarchalinio suvokimo ribose tęsiasi kalbant ir apie kitas kategorijas. Visais laikais bet kurioje bendruomenėje, visuomenėje, valstybėje ar žemyne vyrai buvo suvokiami kaip produktyvūs kariai, o moterys – motinos. Dauguma teorinių požiūrių, susijusių su biologija, psichologija, sociologija teigia, kad smurtas asocijuojasi išskirtinai tik su vyriškumu ir taip mažinama tikimybė smurtauti moteriai. Apskritai, moteris suvokiama ne kaip gyvybės atėmėja, o kaip kūrėja, kuriai natūraliai nėra jokio noro smurtauti. Ji laikoma taiki, nekovojanti, paliekanti smurtą vyrui, todėl netgi tiesioginiam nesmurtiniam motinos vaidmeniui sukeliant tam tikrus iššūkius, apsunkinamas *gražios sielos*¹ stereotipas. Pabrėžiama motinystė ir ryšys su vaikais, gyvybės pradėjimu bei jos išlaikymu. Dar daugiau, kadangi tai yra ne tik fizinė, bet ir metafizinė patirtis, institucionalizuota motinystė pasižymi specifiniu instinktu, visų pima, ginti savo vaikus, kovoti ir visomis išgalėmis išsaugoti jų gyvybes. Toks atrodytų savaime suprantamas argumentas yra nepajudinama konstanta net ir kalbant apie nėštumo aspektą. Dėl tokio supratimo pastarasis elementas suformuoja maksimaliausią galimą moters savižudės sprogdintojos neįtarumo būseną. Kitaip tariant, sukuriama nėštumo iliuzija lemia mažiausią tikimybę būti pagautai ar tikrinamai (*Ne pirmą mėnesį nėščia moteris planavo įvykdyti savižudišką sprogdinimą. angl. A heavily pregnant woman on her way to carry out a suicide bomb (15). Moteris apsimetė esanti ne pirmą mėnesį nėščia tam, kad galėtų paslėpti sprogmenis <...>. angl. A woman made herself heavily pregnant to conceal the explosives <...> (50). <...> moteris savižudė apsimetė esanti nėščia, kad paslėptų sprogmenis. angl. <...> female suicide, pretending to be pregnant to hide explosives (29). <...> savižudė sprogdintoja pateikė suklastotą pažymėjimą teigdama, kad turi susitikimą skirtą nėštumo patikrinimui <...>. angl. <...> the suicide bomber was presenting fake identification and saying she had an appointment for a pregnancy examination <...> (29)). Toks improvizuotas sprogdinimo įtaisas sukuria aplinkybes savižudėms sprogdintojoms įtraukti nėštumą ar vaiką, kurių dėka sustiprinamas neįtarumas, padedantis paslėpti sprogmenis, laimėti daugiau laiko bei sulėtinti priešų puolimą (*Nešdamos kūdikius, moterys savižudės sprogdintojos susisprogdina. angl. Female suicide bombers are blowing themselves up while carrying babies (17). <...> moterys nešėsi kūdikius. angl. <...> women were carrying infants (17). <...>**

išnaudoja vaikus ir moteris kaip savižudžius sprogdintojus. angl. <...> deploys children and women as suicide bombers (44). <...> moterys savižudės sprogdintojos nešasi kūdikius, kad išvengtų patikros <...>. angl. <...> female suicide bombers are carrying babies to avoid detection <...> (17). <...> nešančios kūdikius moterys susisprogdino <...>. angl. <...> women carrying children blew themselves up <...> (22). <...> prieš susprogdinant save ir kūdikį, savižudė sprogdintoja atsargiai jį laikė savo rankose. angl. <...> suicide bomber cradling a baby in her arms seconds before she blows herself and the child up (26)).

Tradicinio suvokimo apie moterį panaudojimas, siejant ją su motinos vaidmeniu, iš esmės griaua motinystės, tyrumo ir nekaltumo naratyvą, ypač kai pateikiama, jog moteris vaiką naudoja kaip gyvą šydą (*<...> moterys naudojo savo vaikus kaip gyvais šydais <...> moterys kovoja kartu su savo vaikais <...>. angl. <...> women were using their own children as human shields <...> the women are fighting with their children right beside them <...> (26). <...> naudoja savo vaikus kaip gyvus šydus tam, kad apsaugotų moteris savižudes sprogdintojas. angl. <...> using their own children as human shields to protect female suicide bombers (14). Siekiant išvengti būti pašautoms, jie išsiuntė moteris savižudes sprogdintojas kartu su savo vaikais priešakyje. angl. They have sent out the women suicide bombers with their children walking in front of them so they will not be shot (14)).* Taip ne tik motinos simboliui, bet ir pačios motinos vaidmeniui suteikia neigiamą, siejamą su morale, atspalvį. Kitaip tariant, per motinystės aspektą bandoma apeliuoti tik į neigiamą savižudės sprogdintojos portretą taip siekiant pateikti tokią veiklą kaip racionaliai nesuvokiamą ir galų gale nepateisinamą. Tarsi nusižengimas motinos vaidmeniui kartu panaikina ir moters kaip žmogaus statusą. Savižudės sprogdintojos yra tos, kurios, atsisakydamos savo socialinių motinų vaidmenų, nuvilia. Taigi, paliečiami pamatiniai dirgikliai, sukuriantys įspūdį, kad moteris nesugeba įgyvendinti motinos pareigų, kurių tikimasi ne tik patriarchalinėje visuomenėje, bet apskritai visose visuomenėse. Tai tarsi pasipriešinimas bendram žinojimui. Galų gale, kalbant apie moterį kaip motiną, verta paminėti ir tai, kad moterys savižudės sprogdintojos ne tik apsimeta būsimomis motinomis ar jau turinčiomis vaikų, tačiau kai kuriais atvejais, po teroristinio akto įvykdymo, įvardijamos kaip realybėje turėjusios vieną, du ar daugiau vaikų (*Aštuonių vaikų mama <...>. angl. Mum of eight <...> (15). Dviejų vaikų mama <...>. angl. A mother of two <...> (58))*). Jeigu smurtaujanti moteris akto metu nebuvo (tariamai) nėščia ar nesivedė vaiko greta, tai motinos vaidmuo nelieka pamirštas. Ji bet kuriuo atveju bus siejama su motinyste, t.y. bus paminėta, ar ji iš tikrųjų turėjo vaikų. Tai reiškia, kad bandoma suteikti įvykusiam teroristiniam aktui dar didesnę netikėtumo, pasmerkimo, nuostabos ar kitą panašų jausmą, siejamą su išgąščiu, baime ar pykčiu. Bet kuriuo atveju motinystės aspektas, apeliuodamas į visuomenės moralės

kompassą, moterį savižudę sprogdintoją vaizduoja iš neigiamos pusės - kaip nežmogišką, prieštaraujančią natūraliai lyties tvarkai subjektą, blogą motiną.

Moteris kaip daiktas: sudaiktinimas

Nors bendrai žiniasklaidoje kalbant apie savižudžius sprogdintojus tiek vyrai, tiek moterys įvardijami kaip *žmogus bomba* ar *gyva bomba* (angl. *human bomb*), tačiau norint pabrėžti jų išskirtinumą, visada pridedama moters (angl. *female, woman*) sąvoka. Britų žiniasklaidoje randant tokį apibūdinimą, pastebimas moters „gyvo asmens sudaiktinimas“, t.y. ji paverčiama pavojingu bei keliančiu grėsmę įrankiu, daiktu, panaikinamas žmogiškasis prad. Galimas ir priešingas palyginimas – viską naikinančiam ir griauinančiam įrankiui (bombai) suteikiamas gyvybės elementas. Taip sukryžminami du vienas kitam prieštaraujantys poliai: gyvybė ir mirtis. Kitaip tariant, teroristinėje struktūroje savižudės sprogdintojos naudojamos ne kaip moterys ar žmonės, jų kūnai tampa daiktais, reiškiančiais jų nesavarankiškumą, priklausomybę, pasižyminčiais griežtomis funkcijomis, taisyklėmis, aiškiais vaidmenimis bei tikslais. Taigi, moteris dėl savo lyties yra panaudojama kaip įrankis, yra sudaiktinama. Ji tiesiog suvokiama kaip naudinga, efektyvi, lanksti ir mobili, ideali priemonė, ypač tinkama pasiekti lengvus taikinius, gauti dėmesį pasauliniu lygmeniu bei sukurti staigmenos, netikėtumo efektą (<...> *įtraukiant moterį savižudę sprogdintoją į neįprastą ataką, sukeltų didelę žalą.* angl. <...> *an unusual attack using female suicide bombers would have caused a lot of damage* (54). <...> *moterys sprogdintojos lengviau praeina saugos tikrinimo punktus negu vyrai.* angl. <...> *women bombers are subjected to lighter security checks than men* (47). <...> *moterys savižudės sprogdintojos suteikia netikėtumo ir staigmenos elementą.* angl. <...> *female suicide bombers carried an element of surprise* (8). *Moterys linkusios kelti mažiau įtraumo.* angl. *Woman tend to arouse fewer suspicions* (40). *Moters naudojimas yra vienas itin efektyvus būdas šokiruoti, sukelti baimą, terorizuoti bei pritraukti dėmesį.* angl. *Using woman is one very effective way to shock, awe, terrorise and to attract attention* (6)).

Dar vienas daiktiškumo aspektas, panaudojamas per kūniškumo perspektyvą, yra neatsiejamas nuo technologijų ir turi tiesioginę sąsają su biologine lytimi. Čia kalbama apie naują teroristinių organizacijų naudojamą technologiją, kurios dėka sprogmenys yra implantuojami į moterų krūtines (<...> *krūtyse paslėpti nemetaliniai sprogmenys* <...>. angl. <...> *hidden non-metallic explosives inside breasts* <...> (12). <...> *daktarai mokomi implantuoti sprogmenis į moterų savižudžių sprogdintojų krūtines.* angl. <...> *doctors trained to plant explosives inside chest of female suicide*

bombers (13). <...> *injekcijos dėka detonuotos bombos*. angl. <...> *bombs detonated by injection* (12). <...> *moterys savižudės sprogdintojos, turėdamos krūtyse implantuotus sprogmenis, yra pasiruošusios smogti*. angl. <...> *women suicide bombers are ready to strike with explosives concealed in breast implants* (13)). Tai reiškia, kad moteris pateikiama kaip dėl savo biologinių, fizinių, tik jai būdingų savybių reikalinga priemonė. Moteris kaip priešingos vyro lyčiai atstovė pati iš savęs tampa esmine materija tam, kad būtų panaudota kaip teroristiniams tikslams skirtas daiktas. Jis pateikiamas ne tik kaip naujus iššūkius keliantis preparatas, bet ir kaip naujų, pažangesnių kontr-teroristinių priemonių reikalaujanti priemonė. Taigi, pateikiant moterį per daiktiškumo aspektą, matomas ryškus moters *sukūninimas* ir *sudaiktinimas*, žmogaus statuso atėmimas, savižudė sprogdintoja yra priklausomas, priverstas bei neturintis autonomiškumo daiktas.

Moteris kaip išimtis: išskirtinės situacijos priemonė

Dažnai pastebimas moters kaip *išimties* panaudojimo, neatsiejamo nuo išskirtinės susiklosčiusios situacijos, įvardijimas. Dėl savo patriarchalinės struktūros teroristinės grupuotės visais laikais laikėsi tradicinių naratyvų ir neįtraukė moterų į karinius veiksmus. Kitaip tariant, tradicinėmis normomis apibrėžta teroristinė organizacija turi griežtą nuomonę apie moterų vaidmenį ir dalyvavimą teroristinių grupuočių veikloje, todėl galimybė jas panaudoti kaip bombas sumažėja. Vis dėlto, jei grupuotės patiria spaudimą iš išorės, tada jos labiau linkusios ieškoti bei įtraukti moteris į savo smurtinę veiklą (*Pastarasis pasikeitimas atskleidžia, kad teroristinė grupuotė pradeda jausti nemenką spaudimą dėl atliekamų veiksmų*. angl. *The recent change would suggest the group is starting to heavily feel the pressure from the action taken against it* (10). <...> *moterys atlieka kombatantių vaidmenį* <...>. angl. <...> *women playing combat role* <...> (9). <...> *prarasdami vis daugiau teritorijų, jų karių gretos sumažėja, o tai reiškia, kad jiems reikės daugiau moterų, kurios užimtų karininkų vietas*. angl. <...> *start to lose more ground, their pool of recruits will grow smaller, meaning that they'll need more women to take up combat roles* (10). <...> *ši politika pasikeitė sustiprėjus kariniam spaudimui bei vis daugiau prarandant teritorijų*. angl. <...> *this policy appears to have been reversed as military pressure intensified and substantial territory began to be lost* (10). Tai taip pat parodo neviltį – yra paskutinė korta, kuria teroristinė organizacija gali sužaisti. angl. *It also shows desperation – tends to be the last card that an organization plays* (9)). Prarasdamos svarbias įtakos ir galios teritorijas, matydamos turimų karių spartų mažėjimą, teroristinės organizacijos pakeitė požiūrį, suprato, kad moterų įtraukimas yra paskutinė likusi galimybė, nėra kito pasirinkimo. Nusivylimas ir pyktis pasiekė

tokią stadiją, jog iki tol patriarchalinė struktūra, grįsta religiniais ir kultūriniais naratyvais yra nustumama į šalį, pagrindiniai įstatymai bei dogmos trumpam pamirštami, o moterims suteikiamos lygesnės teisės ir pareigos negu tos, kurias jos turėjo iki tol. Taigi, moteris šiuo atveju vaizduojama politiškesniame kontekste, kontekste, kuriame svarbi tampa ne tik pati valstybės vidinė aplinka, bet ir išoriniai santykiai. Moterų savižudžių sprogdintojų įtraukimo vaizdavimas aiškinamas kaip besikeičiančių geopolitinių santykių barometras. Nagrinėta britų žiniasklaida nekalba apie moterį kaip auką, saugumui keliantį iššūkį individą, motiną ar žmoną. Moteris įtraukiama į teroristinę veiklą, nes pati veikla sukuria poreikį, iškyla pavojus jai pačiai, siekiamiems tikslams bei vykdomai politikai. Moteris tampa paskutiniu ar galutiniu galimu įrankiu padėsiančiu įveikti išorės aplinkybių suformuotas problemas. Taigi, galutinės priemonės aspektas kalba apie lyčių stereotipų pasikeitimą ir šiuo atveju moteris savižudė sprogdintoja yra išskirtinė, o jos prieštaraujantis natūraliai lyties tvarkai bei priešingas moteriškumo lūkesčiams vaizdinys pateikiamas kaip susiklosčiusių geopolitinių aplinkybių pasekmė ar reikalinga priemonė, siekiant atstatyti tradicinę įprastą tvarką.

Moteris kaip musulmonė: civilizacinė Islamo norma

Nepaisant didelio moterų aktyvumo bei įtraukimo į teroristinę veiklą, jos vis dar nėra laikomos kovotojomis ar keliančiomis grėsmę, todėl mažiau tikėtina, kad jos turi ryžto užsiimti smurtine veikla. Kitaip tariant, moterų savižudžių sprogdintojų atakos dažniau palieka aukų ir yra labiau mirtinos tiek individualiu, tiek organizaciniu lygmeniu, nes socialiniai prietarai bei stereotipai apie moterų vaidmenį lemia smurtaujančių moterų efektyvumą dviem būdais. Pirma, jos sukelia mažiau įtarumo - išvaizda padeda išvengti agresyvios moters įvaizdžio. Antra, moterys sugeba lengviau paslėpti sprogmenis. Abiem atvejais tradiciniai musulmonių drabužiai kaip religinės plotmės simboliai tampa itin veiksmingu elementu. Visi nacionaliniai – religiniai rūbai, pradedant nuo skraistės (*čadoras* angl. *chador*, juodas vualis angl. *black veil*, *hidžabas* angl. *hijab*) iki mantijų (*burka* angl. *burqa*, *abaya* angl. *abaya*, *mantija* angl. *robe*, *nikabas* angl. *niqab*, *Islamio suknelė* angl. *Islamic dress or Islamic gown*, *nacionalinis drabužis* angl. *dishdasha*), dengiančių nuo galvos iki kojų pirštų, padeda nukreipti dėmesį nuo potencialaus pavojaus. Nacionalinių Islamo kultūros drabužių nešiojimas moterims sukuria tam tikrą priedangą, sustiprinantį tradicinį moters kaip taikios, nekaltos aukos suvokimą. Kitaip tariant, kadangi remiantis tradiciniu naratyvu iš moters nesitikima tokio radikalaus elgesio, todėl jos įtraukimas į teroristinę veiklą padeda įveikti saugumo iššūkius ir įvardijamas kaip neįprastas, sukeliantis milžinišką žalą (*Merginos ir moterys <...> gali lengvai pereiti saugos tikrinimo punktus bei*

nesukeliant įtraumo patekti į perkrautas viešas vietas. angl. *Girls and women <...> can easily pass through checkpoints and slip into busy public places without arousing suspicion* (18). *Moterys savižudės sprogdingojoje tampa rimta problema saugumo pajėgoms <...>.* angl. *Female suicide bombers are becoming a serious problem for security services <...>* (18). *<...> moterys sprogdingojoje laikomos saugesniais objektais negu vyrai.* angl. *<...> women bombers are subjected to lighter security checks than men* (47). *<...> moterys, dėvėdamos savo visą gaubiančius drabužius, lengviau praeina pro apsaugą, kadangi pareigūnai dažnai dvejoja, kai reikia apieškoti moteris.* angl. *<...> women in their all-enveloping robes are seen as able to pass more easily through security, especially since male security officers are often hesitant to search women* (24). *Moterims leidžiama praeiti vyrų saugomus patikros punktus išvengiant patikrinimo <...>.* angl. *Women are allowed to pass through male – guarded checkpoints without being searched <...>* (2). *<...> saugumo iššūkis tampa didesnis – tai reiškia, kad reikia moterų pareigūnių, kurios galėtų apieškoti moteris.* angl. *<...> security challenge becomes bigger – it means you need female officers at every checkpoint to search women* (53)). Tokiu atveju moterų įtraukimas suvokiamas kaip alarmas, keliantis visiems nerimą tam tikras pavojaus signalas (*Teroristai sutelkia dėmesį įtraukiant naujokus, t.y. moteris kaip mažumą. Tai kelia nerimą visiems. Tai pavojaus signalas.* angl. *Terrorists are focusing recruitment efforts on minors who are female. That is very worrying for all. It's an alarm bell* (10)).

Dar daugiau, ne kartą tekstuose pastebimas didesnis moterų kontrolės postuose reikalingumas, kurio reikalauja musulmoniškos tradicijos, kalbančios apie religines – socialines šalių tradicijas bei jas grįstais subtilius moterų ir vyrų santykius bei tam tikras dogmas, draudžiančias vyrams apieškoti ir tikrinti įtartinas, potencialias moteris savižudes sprogdingojoje (*Moterys dėl galiojančių draudimų, susijusių su jų apieškomis, gali lengvai pereiti saugos punktus.* angl. *Women can pass through checkpoints easily because of taboos around searching them* (18). *Moterys lengviau pereina saugumo punktus, kadangi nepritraukia daug dėmesio, ypač tose kultūrose, kuriose joms neleidžiama nusiimti savo drabužių.* angl. *Women draw less suspicion and in cultures where they are not allowed to remove their clothes or be searched by a man, checkpoints are easier to pass* (18). *Dėl arabų papročių apie moterų ir vyrų santykius, moterys pritraukia mažiau vyrų pareigūnų dėmesio.* angl. *Women are less likely to attract the attention of male security guards because of Arab conventions on relations between men and women* (46). *Moterys sprogdingojoje <...> jų ilgus juodos mantijos padeda lengviau paslėpti sprogmenis, o vyrams kariams <...> neleidžiama apieškoti moteris.* angl. *Female bombers <...> their long black robes make it easier for them to conceal explosives and because male soldiers <...> are inhibited for searching women* (27). *Moterys dėl tam tikrų visuomenėje egzistuojančių*

*jautrumų yra apieškomos ne taip kruopščiai. angl. Women are searched much less thoroughly because of the sensitivities involved (40). <...> dėl kultūrinių jautrumų, susijusių su moterimis, saugumo tarnybos, siekiant surasti bombas, nenoriai buvo priverstos panaudoti šunis. angl. <...> security forces have been reluctant to use bomb – sniffing dogs against people because of cultural sensitivities (4). Atsižvelgiant į religines ir socialines šalies tradicijas, moterys retai yra apieškomos patikros postuose. angl. Women have seldom been searched at checkpoints because of religious and social traditions in the country (5). <...> dėl Islamo jautrumų, susijusių su elgesiu su moterimis, joms yra lengviau išvengti apieškų saugumo punktuose. angl. <...> easier for women to avoid thorough searches at checkpoints because of Islamic sensitivities about their treatment (23)). Šiuo atveju toks išsiskiriantis bei ypatingas, nulemtas kultūrinių ir religinių aplinkybių santykis, pateikia moterį savižudę sprogdintoją kaip išskirtinį, itin naudingą, efektyvų, suteikiantį reikalingą netikėtumo efektą, ginklą. Dar daugiau, kadangi dėl religinių - kultūrinių dogmų vyrai negali tikrinti moterų, todėl toks moters įgalinimas sukuria palankias sąlygas ir vyrams, kurie, persirengdami moterų drabužiais ir taip užsimaskuodami, turi didesnę šansą pranešti sprogmenis (*Sprogdintojas, nuo galvos iki kojų pirštų apsirengęs burka, kuria dažnai vilki moterys <...>. angl. The bomber, dressed in the head-to-toe burqa robes that women commonly wear <...> (25). Vyrai savižudžiai sprogdintojai dažnai vilki burką <...> siekdami užsimaskuoti. angl. Male suicide bombers often don the burqa <...> as a disguise (24). <...> sprogdintojas vilkėjo burką <...> jis arba tikėtina ji <...>. angl. <...> the bomber was wearing a burka <...> he or possibly she <...> (33)). Būdamą patriarchalinėje tradicinėje visuomenėje egzistuojančių tradicijų bei lyčių stereotipų santykio rezultatu, savižudė sprogdintoja tampa moters institucijos manipuliavimo pasekme. Taigi, moteris savižudė sprogdintoja, per tradicinius musulmonių rūbus, kaip Islamo išpažinėja, yra priklausoma nuo patriarchalinėje religinėje visuomenėje įsitvirtinusių lyčių stereotipų, sukuriančių rėmus, kurie įgalina ir paverčia ją priklausoma.**

Taigi, peržvelgus skirtingus *kitokios* moters savižudės sprogdingos įvaizdžius, svarbu apibendrinti, kaip tas *kitoniškumas* atsispindi per šešias britų žiniasklaidoje aptiktas kategorijas. Pirmoji, moters kategorija, per biologinės lyties identifikavimą savižudės sprogdingos smurtą pateikia kaip išskirtinį, sujaukiantį lyčių stereotipus, o moterį vaizduoja kaip suprantamų lyčių normų išimtį. Antrasis, žmonos elementas, įtraukia patriarchalinį aspektą per kurį moteris savižudė sprogdinga pateikiama kaip tradicinio ramios, nesmurtaujančios moters naratyvo dėka tampančia priklausoma, nesivadovaujančia savo nuomone santuokos auka. Kitas, tradicinio suvokimo apie moterį panaudojimas, siejant ją su motinos vaidmeniu, iš esmės griauna motinystės, tyrumo ir nekaltumo naratyvą, o moterį savižudę sprogdingą vaizduoja kaip nežmogišką, prieštaraujančią natūraliai lyties tvarkai subjektą, blogą motiną. Tuo tarpu vaizduojant moterį kaip daiktą, pastebimas sudaiktinimas. Taip per kūniškumo elementą savižudė sprogdinga tampa efektyvi, priklausoma, priversta bei neturinti autonomiškumo priemonė pasitelkiama dėl savo lyties ir determinuotos lemties. Penktoji kategorija, pateikianti moterį kaip išimtį, kalba apie lyčių stereotipų pasikeitimą, todėl moters savižudės sprogdingos kaip prieštaraujančios natūraliai lyties tvarkai bei priešingo moteriškumo lūkesčiams portretas vaizduojamas kaip geopolitinėms problemoms išspręsti pasirinkta išskirtinė priemonė. Galų gale, moters savižudės sprogdingos *kitoniškumas* atsispindi ir per Islamo religijos aspektą. Būdama Islamo išpažinėja patriarchalinėje visuomenėje, per tradicinius musulmonių drabužius tampa įgalinta egzistuojančių lyčių stereotipų rėmuose.

Išvados

Remiantis tradiciniu naratyvu, vyras yra tas, kuris saugo, kariauja, o moteris ta, kurią reikia saugoti, ji jautri, jausminga, palaikanti taiką *graži siela*. Vis dėlto, moterys smurtauja taip pat kaip ir vyrai, tačiau požiūris bei suvokimas apie tokia veikla užsiimančias moteris skiriasi. Kitaip tariant, tikimasi, jog moteris nėra linkusi į smurtinę veiklą, priešingu atveju, tai laikoma kaip aiškiai suprantamų lyčių normų išimtimi ar neatitikimu, t.y. ji suvokiama kaip *kitokia*. Todėl šiame darbe ir buvo siekiama išsiaiškinti, ar moteris savižudė sprogdintoja britiškoje (Vakarų) žiniasklaidoje vaizduojama kaip *kitokia*, bei atskleisti, koku būdu tas reprezentavimas vyksta. Pasirinkta diskurso analizės metodui būdinga predikato analizė, kurios prieiga leido nagrinėti 2000 – 2017 m. laikotarpio 75 straipsnius, atrinktus iš pagrindinių 4 britų žiniasklaidos kanalų: *Daily Mirror*, *The Independent*, *BBC*, *The Guardian*.

Analizė parodė, kad lyties aspektas terorizme neišlieka nepastebėtas. *Kitokios* moters suvokimas yra pabrėžiamas ir išryškinamas per savižudės sprogdintojos reprezentaciją. Atrodytų, jog moterų įsitraukimas į tokią specifinę teroristinę veiklą kaip savižudžiai sprogdintojai turėtų ištrinti ribas tarp lyčių, tačiau įvyksta visiškai priešingas procesas, t.y. moteris ne tik suvokiama kitaip negu vyras, tačiau į jos kaip savižudės sprogdintojos vaidmenį žvelgiama iš skirtingų kampų. Ji ne tik *kitokia* moteris, žmona ar motina, bet ir pati iš savęs ji tampa *kitokia*, nes vaizduojama kaip daiktas, išimtis ar Islamo religijos dalis. Jai suteikiami išimtiniai, išskirtiniai vaidmenys, kurie neatitinka ilgalaikių kultūrinės – socialinės sąrangos dėka nusistovėjusių normų. Taip moteris savižudė sprogdintoja tampa ne tik biologinės, bet ir socialinės lyties išimtimi. Ji, neatlikdama savo socialinių, moters prigimčiai būdingų tam tikrų natūralių pareigų, reprezentuojama kaip griauanti stereotipus, kaip moteriškų lūkesčių neatitinkantis vaizdinys.

Vakarams tokia smurtinė moters savižudės sprogdintojos veikla griaua visuomenei patogų lyties *status quo*, todėl bet koks stereotipų paneigimas ar moteriškų lūkesčių vaizdinio griovimas išjudina savaiminį, giliai įsišaknijusį suvokimą apie moters biologinę ir socialinę lytį. Dar daugiau, kadangi iš britų žiniasklaidos pusės toks teroristinės veiklos fenomenas vaizduojamas neigiamai, todėl bet kokie argumentai, grindžiantys tokios misijos pateisinimą nėra priimtini ar užskaitomi, tokia veikla pati iš savęs tiesiog nėra pateisinama. Toks požiūris reiškia, kad lyties konstravimui sukurti griežti normatyvai, t.y. lytis yra pakankamai aiškiai subordinuotas konstruktas. Kitaip tariant, pastebimas

ryškus lyties konstravimas, kurį pagrindžia skirtingas *kitokios* moters savižudės sprogdintojos reprezentavimas – ji pateikiama per prieš tai jau minėtas moters, žmonos, motinos, daikto, išimties ir musulmonės kategorijas. Šešios skirtingos kategorijos, šeši skirtingi kampai determinuoja bei nulemia moters lyties vietą ne tik terorizme, bet ir pačioje visuomenėje. Kitaip tariant, lytiškumo konstravimas per terorizmo prizmę pasižymi *kitokios* vaizdavimu, kuris įtraukia fiziologinę moters lytį bei tradicinėje visuomenėje giliai įsišaknijusius socialinį jos vaidmenį apibrėžiančius stereotipus. Taigi, lytiškumo konstravimas vyksta per moters savižudės sprogdintojos reprezentavimą šešių kategorijų fone, kuris parodo, jog išėjimas už biologinių ir socialinių lyčių vaidmenų ribų ne padeda, o trukdo išlaikyti visuomenei patogų lyties *status quo*. Kadangi bendras *kitokios* moters savižudės portretas tuo pat metu tiek sustiprindamas, tiek sujaukdamas moteriškumą, yra priešingas įprastesniam moteriškumo suvokimui bei vaizdiniui, todėl reprezentavimas per šešias kategorijas ir yra pabrėžtinas, nes siekiama išlaikyti *kitokios* moters savižudės sprogdintojos suvokimą įprastose normose.

Moters savižudės sprogdintojos kaip *kitokios* reprezentavimas neturėtų būti suvokiamas vien teigiamai ar neigiamai, kadangi čia lemiamą tašką padeda kultūrinis matmuo. Kitaip tariant, čia pateikiamas vienos pasaulio dalies (Vakarų) požiūris į kitą pasaulio dalį (Arabų), t.y. vakarietiška specifinė koncepcija prieš rytietišką patriarchatą. Tokia konfrontacija nėra netikėta, atvirkščiai, ji tik sustiprina jau turimą žinojimą apie kultūrinius – religinius - socialinius skirtumus, išlaiko sukurtą įvaizdį, besiremiantį patogiais stereotipais bei tradiciniais naratyvais, pabrėžia visuomenių skirtingumą ir kaip jos konstruoja bendrą požiūrį į lyties ir terorizmo santykį, kuris, kaip pastebėta, yra daugialypis.

Ateityje būtų vertinga analizę įgyvendinti nagrinėjant, kaip nevakarietiškoje žiniasklaidoje atsispindintis lyties ir terorizmo santykis vaizduoja moterį savižudę sprogdintoją. Dar daugiau, verta pasvarstyti ir apie žiniasklaidoje pateikiamų fotografijų ar filmuotos medžiagos tyrimą. Taip ne tik galima išsiaiškinti, ar ji vaizduojama kaip *kitokia* priešingos kultūros kontekste, bet ir kaip skirtingos raiškos priemonės išskiria pagrindinius moters savižudės sprogdintojos aspektus.

Literatūros sąrašas

Alison, Miranda H., "Women as Agents of Political Violence: Gendering Security." *Security Dialogue*, 35, 2004.

Alvanou, Maria, "Criminological Perspectives on Female Suicide Terrorism." *Memorandum*, 2, 2006.

Beyler, Clara, "Messengers of Death – Female Suicide Bombers." International Institute for Counter Terrorism, 2003. <<https://www.ict.org.il/Article.aspx?ID=854#gsc.tab=0>> .

Bloom, Mia, "Mother, Daughter, Sister, Bomber." *Bulletin of the Atomic Scientists*, 2005.

Bourke, Joanna, *An Intimate History of Killing: Face-to-Face Killing in Twentieth Century Warfare*. Basic Books, New York, 1999.

Brunner, Claudia, "Female Suicide Bombers – Male Suicide Bombing? Looking for Gender in Reporting the Suicide Bombings of the Israeli-Palestinian Conflict." *Global Society*, 19, 2005.

Butler, Judith, *Undoing Gender*. United Kingdom: Psychology Press, 2004.

Caldararo, Niccolo, "Suicide Bombers, Terror, History and Religion." *Anthropological Quarterly*, 79, 2006.

Childs, Sarah and Mona Lena Krook, "Gender and Politics: The State of Art." *SAGE Journals*, 26, 2006.

Cohler, Deborah, "Keeping the Home Front Burning: Renegotiating Gender and Sexuality in United States Mass Media after September 11." *Feminist Media Studies*, 6, 2006.

Crenshaw, Martha, "Explaining Suicide Terrorism: A Review Essay." *Security Studies*, 16, 2007.

- Cunningham, Karla J., "Cross-Regional Trends in Female Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism*, 26, 2003.
- Davis, Jessica, "Evolution of the Global Jihad: Female Suicide Bombers in Iraq." *Studies in Conflict and Terrorism*, 2013.
- Degroot, Gerard J., "A Few Good Women: Gender Stereotypes, the Military and Peacekeeping." *International Peacekeeping*, 8, 2001.
- Deylami, Shirin S., "Saving the Enemy." *International Feminist Journal of Politics*, 15, 2013.
- Eager, Paige Whaley, "From Freedom Fighters to Terrorists." *Political Science Quarterly*, 124, 2008, 3.
- Ehrenrich, Barbara, *Abu Ghraib: The Politics of Torture*. North Atlantic Books, Berkeley CA, 2005.
- Eisenstein, Zillah, "Sexual Humiliation, Gender Confusion and the Horrors at Abu Ghraib". *Znet*, <http://www.zmag.org/content/showarticle.cfm?ItemID=5751> .
- Elshtain, Jean Bethke, *Just War Theory*. USA: New York University Press, 1992.
- Elshtain, Jean Bethke, *Women and War*. USA: University of Chicago Press, 1987.
- Enloe, Cynthia H, *Maneuvers: The International Politics of Militarizing Women's Lives*. USA: University of California Press, 2001.
- Foucault, Michel, *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1971-1977*. USA: Pantheon Books, 1980.
- Gardner, Elizabeth, "Is There a Method to the Madness?" *Journalism Studies*, 8, 2007.
- George, Jim, *Discourses of Global Politics: A Critical (Re)Introduction to International Relations*. USA: Lynne Rienner Publishers, 1994.

- Gitlin, Todd, *The Whole World Is Watching*. USA: University of California, 1980. Steve Craig, *Men, Masculinity and the Media*. USA: SAGE Publications, 1992.
- Goldstein, Joshua S., *War and Gender: How Gender Shapes the War System and Vice Versa*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2001.
- Goscilo, Helena and Yana Hashamova, *Embracing Arms: Cultural Representation of Slavic and Balcan Women in War*. Hungary: Cenral European University Press, 2012.
- Hajer, Maarten A., *The Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process*. United Kingdom: Clarendon Press, 1995.
- Herzog, Hanna, *Gendering Politics: Women in Israel*. USA: University of Michigan Press, 1994.
- Horowitz, Michael C., "The Rise and Spread of Suicide Bombing." *Annual Reviews of Political Science*, 11, 2015.
- Hudson, Heidi, "Peace Building Through a Gender Lens and the Challenges of Implementation in Rwanda and Cote d'Ivoire." Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom and USA: Routledge, 2009.
- Jacques, Karen and Paul J.Taylor, „Male and Female Suicide Bombers: Different Sexes, Different Reasons?“ *Studies in Conflict and Terrorism*, 31, 2008.
- Kaufman-Osborn, Timothy, "Gender Trouble at Abu Ghraib?". *Politics and Gender*, 1, 2005.
- Keitner, Chimene, *Victom of Vamp? Images of Violent Women in the Criminal Justice System*. USA: Columbia Journal of Gender and Law, 2002.
- Khosrokhavar, Farhad, *Suicide Bombers: Allah's New Martyrs*. United Kingdom: Pluto Press, 2005.

Knight, W.Andy and Tanya Narozhna, “Social Contagion and the Female Face of Terror: New Trends in the Culture of Political Violence.” *Canadian Foreign Policy Journal*, 12, 2005.

Kushner, Harvey W., *Encyclopedia of Terrorism*. USA: SAGE Publications, 2002.

L.Nacos, Brigitte, “The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism.” *Studies in Conflict and Terrorism*, 28, 2005.

Maruska, Jennifer Heeg, “When Are States Hypermasculine?” Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security*.United Kingdom: Routledge Critical Security Studies, 2009.

Marway, Herjeet, “Scandalous Subwomen and Sublime Superwomen: Exploring Portrayals of Female Suicide Bombers Agency.” *Journal of Global Ethics*, 7, 2011.

Mason, Carol, “The Hillbilly Defense: Culturally Mediating United States Terror at Home and Abroad.” *National Women’s Studies Asociation Journal*, 17, 2005.

McEvoy, Sandra, “Loyalist Women Paramilitaries in Northern Ireland: Beginning a Feminist Conversation About Conflict Resolution.” Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom: Routledge, 2009.

McNay, Lois, *Foucault and Feminism: Power, Gender and the Self*. United Kingdom: Polity, 2013.

Milliken, Jennifer, “The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods”. *European Journal of International Relations*, 5, 1999.

Moller – Leimkuhler, Anne Maria, „Why Is Terrorism A Man’s Business?“ *Cambridge University Press*, 2017.

Moser, Clark and Fiona Clark, “Victims, Perpetrators or Actors? Gender, Armed and Political Violence.” *Revista Critica de Ciencias Sociais*, 64, 2001.

Naaman, Dorit, "Brides of Palestine/Angels of Death: Media, Gender and Performance in the Case of the Palestinian Female Suicide Bombers." *War and Terror I: Raced- Gendered Logics and Effects in Conflict Zones*, 32, 2007.

Neuburger, Luisella de Cataldo and Tiziana Valentini, *Women and Terrorism*. United Kingdom: Palgrave Macmillan UK, 1996.

O'Rourke, Lindsey A., "What's Special about Female Suicide Terrorism?" *Security Studies*, 18, 2009.

Pape, Robert, *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. USA: Random House Trade Paperbacks, 2006.

Parashar, Swati, "Women, Militancy and Security. The South Asian Conundrum." Kn. Laura Sjoberg, *Gender and International Security: Feminist Perspectives*. United Kingdom: Routledge, 2009.

Pedahzur, Ami, *Suicide Terrorism*. USA and United Kingdom: Polity, 2005.

Qazi, Farhana, "The Mujahidaat: Tracing The Early Female Warriors of Islam." Kn. Laura Sjoberg and E.Caron Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2011.

Ruddick, Bill, "Still You Were There, the Laughs to Share." *Critical Quarterly*, 25, 1983.

Shapiro, Michael J., *The Politics of Representation*. USA: University of Wisconsin Press, 1988.

Sjoberg, Laura "Agency, Militarized Femininity and Enemy Others: Observations From The War in Iraq." *International Feminist Journal of Politics*, 9, 2007.

Sjoberg, Laura "Gender/Violence in a Gendered/Violent World." *Millenium: Journal of International Studies*, 42(2), 2014.

Sjoberg, Laura and Caron E.Gentry, *Mothers, Monsters, Whores – Women's Violence in Global Politics*. United Kingdom: Zed Books, 2007.

Sjoberg, Laura and E.Caron Gentry, *Women, Gender and Terrorism*. USA: University of Georgia Press, 2011.

Sjoberg, Laura *Gender, Justice and the Wars in Iraq: A Feminist Reformulation of Just War Theory*. USA: Lexington Books, 2006.

Skaine, Rosemarie, *Female Suicide Bombers*. USA: McFarland and Company, 2006.

Skjelsbaek, Inger and Dan Smith, *Gender, Peace and Conflict*. Norway: SAGE Publications, 2001. Kn. Moon, *Sex Among Allies: Militarized Prostitution in U.S. –South Korea Relations*. USA: Columbia University Press, 1997.

Spike Peterson V., *Global Gender Issues*. United Kingdom: Routledge, 1999. Elizabeth Gardner, “Is There a Method to the Madness?” *Journalism Studies*, 8, 2007.

Tickner, J. Ann, *Gendering World Politics*. Columbia University Press, New York, 2001.

Toles-Patkin, Terri, “Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion.” *Women and Language*, 27, 2004.

Van Zoonen, Liesbet, *Feminist Media Studies*. USA: SAGE Publications, 1994, 24.

Victor, Barbara, *Army of Roses: Inside the World of Palestinian Women Suicide Bombers*. United Kingdom: Robinson Publishing, 2003.

Von Kop, Katharina, “The Female Jihad: Al Qaeda’s Women.” *Studies in Conflict and Terrorism*, 2007.

Weldes, Jutta and Diana Saco, ”Making State Action Possible: The United States and the Discursive Construction of The Cuban Problem 1960-1994.” *Millenium: Journal of International Studies*, 25, 1996.

Young, I.M., "The Logic of Masculinist Protection: Reflections on the Current Security State." *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 2003.

Young, Iris Marion, "The Logic of Masculinist Protection: Reflections on the Current Security State." *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 29, 2003.

Zedalis, Debra D., *Female Suicide Bombers*. USA: University Press of the Pacific, 2004.

Summary

Gender and Terrorism: An Image of Female Suicide Bomber in British Media

Terrorist organizations have always been considered as men's domination sphere. Therefore involvement of women into such patriarchal structure has become one of the most unexpected turning points. By eliminating traditional gender stereotypical thinking and destroying patriarchal traditions female suicide bomber has created a tension. Theoretically, woman terrorist should be as equal as man, but the reality is completely different. Female suicide bomber started to be treated as *different*: inhuman, irrational, biological error, unstable, mentally unhealthy, mannish etc. In other words, it is obvious that due to intensification of the phenomenon of female suicide bomber women receive a different treatment. As in the present global world, female suicide bomber determines growing attention in the academic field, the aim of this thesis is to notice how she is valued, but not from perspectives of terrorist organizations or terrorists themselves, but from the media. In other words, the main purpose of this thesis is to find out if the female suicide bomber in the British media is portrayed as *different*, and if so, how that representation is given.

Six main tasks were formulated to achieve this goal. First, to review and examine the theoretical research field related to female suicide bomber. Second, to select and discuss the predicate analysis as one of the discourse research methods. Third, based on chosen keywords, to select articles from four main British media channels: *Daily Mirror*, *The Independent*, *The Guardian* and *BBC*. Fourth, according to predicate analysis, to analyze whether a female suicide bomber in the British media is portrayed as *different*, and if so, how that representation is given. Fifth, to present and discuss all distinguishable aspects. Finally, to introduce conclusions and generalizations.

Analysis has shown that the dimension of gender does not remain unnoticed in terrorism. *Different* woman's perception is highlighted through the representation of suicide bomber. It would appear that the involvement of women in such specific terrorist activities as suicide bombing should remove boundaries between gender, but the reality is the opposite. Woman is not only perceived differently from man, but being a suicide bomber suggests distinct perception at her from different angles. She is represented by six categories of woman, wife, mother, thing, exception and Muslim.

From the West point of view, this activity of female suicide bomber destroys the *status quo* which is comfortable for the society. Therefore, any denial of stereotypes or the demolition of a woman's expectations impairs the self-conscious, deep-rooted perception of the biological and social gender. The construction of sexuality occurs through the representation of female suicide bomber in the context of six categories. This indicates that leaving beyond the biological and social roles does not help but rather interferes to maintain the *status quo*. The overall portrait of *different* female suicide bomber reinforces and confuses femininity at the same time. It is in the contrast to a more common perception and image of femininity. Therefore, the representation through six categories is emphasized because it seeks to maintain a perception of a *different* female suicide bomber in the line of usual norms.

It would be useful in the future to research how the relationship between gender and terrorism portrays female suicide bomber in non-western media. It is also worth considering to analyze the photographs or footage presented in the media. In this way it is not only possible to ascertain whether female suicide bomber is portrayed as *different* in the context of the opposite culture, but also to determine how different tools of expression distinguish main aspects of female suicide bomber.

Priedai

The BBC:

Bridget Kendall, “What Drives Women to Extreme Acts?” United Kingdom: BBC, 2015. <<http://www.bbc.com/news/world-33600267>> [Žiūrėta 2018 01 13].

Farouk Clothia, “Boko Haram Crisis: Nigeria’s Female Bombers Strike.” United Kingdom: BBC, 2014. <<http://www.bbc.com/news/world-africa-28657085>> [Žiūrėta 2018 01 13].

Krupa Thakrar Padhy, “Are Women the Most Effective Killers?” United Kingdom: BBC, 2010. <http://www.bbc.co.uk/blogs/worldhaveyoursay/2010/03/are_women_the_most_effective_k.html> [Žiūrėta 2018 01 13].

Neil Arun, “Women Bombers Break New Ground.” United Kingdom: BBC, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4436368.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

Will Grant, “Colombia Police Hold Bomb Woman.” United Kingdom: BBC, 2007. <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-42849056>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Battle for Mosul: Fierce clashes as IS Uses Suicide Bombers.” United Kingdom: BBC, 2017. <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-40489816>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Belgian Suicide Bomber Is Named.” United Kingdom: BBC, 2005. <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/4488642.stm>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Boko Haram Crisis: Nigeria Arrests Female Recruiters.” United Kingdom: BBC, 2014. <<http://www.bbc.com/news/world-africa-28168003>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Female Bomber Kills Eight in Iraq.” United Kingdom: BBC, 2008. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7524434.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Female Bomber Kills Nine in Iraq.” United Kingdom: BBC, 2008. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/7492987.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Female Bombers Held in Pakistan.” United Kingdom: BBC, 2005.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4080138.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Female Suicide Bomber Kills Dozens in Iraq.” United Kingdom: BBC, 2010.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8490819.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“First Palestinian Woman Suicide Bomber.” United Kingdom: BBC, 2002.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1787510.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Fresh Strikes on Sri Lanka Rebels.” United Kingdom: BBC, 2006.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4945176.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Iraqi Militant Recruiter Held.” United Kingdom: BBC, 2009.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7867966.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Israel Closes Gaza After Bombing.” United Kingdom: BBC, 2004.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3398615.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Jordan Shows Would-Be Bomber.” United Kingdom: BBC, 2005.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4433712.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Just Married and Determined to Die.” United Kingdom: BBC, 2008.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7667031.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Kano Blasts: Twin Bombs in Nigeria Market Kill 11.” United Kingdom: BBC, 2015.
<<http://www.bbc.com/news/world-africa-34859527>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Nigeria Mosque Hit by Maiduguri Suicide Bombers.” United Kingdom: BBC, 2016.
<<http://www.bbc.com/news/world-africa-35820533>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Nigeria: Babies Used in Suicide Bombings, Officials Warn.” United Kingdom: BBC, 2017.
<<http://www.bbc.com/news/world-africa-38725976>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Pakistan Suicide Bombing Kills Dozens.” United Kingdom: BBC, 2010.
<<http://www.bbc.com/news/world-south-asia-12078248>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Pakistan: Peshawar Twin Blasts Kills Seven.” United Kingdom: BBC, 2011.
<<http://www.bbc.com/news/av/world-south-asia-14496178/pakistan-peshawar-twin-blasts-kills-seven>>
[Žiūrėta 2018 01 13].

“Second Moscow Bomber Identified.” United Kingdom: BBC, 2010.
<<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8604535.stm>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Sheikh Yassin Denies Attack Role.” United Kingdom: BBC, 2004.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3402753.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Sri Lankan Officer Survives Attack.” United Kingdom: BBC, 2000.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/663662.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Suicide Bomb Kills 15 in Pakistan.” United Kingdom: BBC, 2007.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7021432.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Symbolic Funeral for Female Bomber.” United Kingdom: BBC, 2002.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1794382.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Top Sri Lankan Officer Escapes Assassination.” United Kingdom: BBC, 2000.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/663244.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Turkey Bombing: Female Suicide Attacker Hits Istanbul Police Station.” United Kingdom: BBC, 2015. <<http://www.bbc.com/news/world-europe-30701483>> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Up Close With the Tamil Tigers.” United Kingdom: BBC, 2002.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/1789503.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Woman in Pakistan Suicide Bombing.” United Kingdom: BBC, 2007. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7126637.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Woman in UK Groomed as Bomber.” United Kingdom: BBC, 2007. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/6740743.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

“Woman Suicide Bomber Strikes in Iraq.” United Kingdom: BBC, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4289168.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

Independent:

Alec Luhn, “Russia Bus Blast: Seven Die as Suicide Bomber Blows Up Bus Full of Students.” United Kingdom: Independent, 2013. <<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/russia-bus-blast-seven-die-as-suicide-bomber-blows-up-bus-full-of-students-8894612.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Anwarullah Khan, “Burqa-Clad Suicide Bomber Kills 45 in Pakistan.” United Kingdom: Independent, 2010. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/burqa-clad-suicide-bomber-kills-45-in-pakistan-2169050.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Catrina Stewart, “Failed Bomber: I Don’t Regret What I Did. It Was an Honor.” United Kingdom: Independent, 2011. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/failed-bomber-i-dont-regret-what-i-did-it-was-an-honour-2373147.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Claire Soares, “Gang Accused of Recruiting Europe’s First Female Suicide Bomber Go on Trial.” United Kingdom: Independent, 2007. <<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/gang-accused-of-recruiting-europes-first-female-suicide-bomber-go-on-trial-396974.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Dilip Ganguly, “Air Strikes Target Tamil Tigers after Suicide Blast.” United Kingdom: Independent, 2006. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/air-strikes-target-tamil-tigers-after-suicide-blast-6102759.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Elsa Buchanan, “Two Teenage Suicide Bombers Linked to Boko Haram Kill Dozens.” United Kingdom: Independent, 2014. <<https://www.independent.co.uk/news/world/africa/two-teenage-suicide-bombers-linked-to-boko-haram-kill-dozens-9882467.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Patrick Cockburn, “Female Suicide Bomber Kills 39 Shia on Pilgrimage.” United Kingdom: Independent, 2009. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/female-suicide-bomber-kills-39-shia-on-pilgrimage-1609196.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Patrick Cockburn, “War with ISIS: The Brides Brainwashed Into Becoming Suicide Bombers.” United Kingdom: Independent, 2015. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/war-with-isis-the-brides-brainwashed-into-becoming-suicide-bombers-10254617.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Phil Reeves, “Israeli Arab Woman in Suicide Mission.” United Kingdom: Independent, 2002. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/israeli-arab-woman-in-suicide-mission-9203925.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Rachel Roberts, “Chilling Footage Captures Female Suicide Bomber Cradling Baby Moments Before She Blows Them Both Up.” United Kingdom: Independent, 2017. <<https://www.independent.co.uk/news/world/female-suicide-bomber-jihadist-bride-isis-iraq-fall-of-mosul-a7832276.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Samuel Osborne, “Isis Starts Using Female Fighters and Suicide Bombers for the First Time.” United Kingdom: Independent, 2016. <<https://www.independent.co.uk/news/world/africa/isis-starts-using-female-fighters-and-suicide-bombers-for-the-first-time-a6903166.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Samuel Osborne, “Islamist Terror Groups in Nigeria Are Now Using Babies in Suicide Bombing Attacks, Say Officials.” United Kingdom: Independent, 2017. <<https://www.independent.co.uk/news/world/africa/islamist-terror-groups-nigeria-using-babies-suicide-bombing-attack-boko-haram-madagali-a7543861.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

“49 Die in Pakistan Bomb Blasts as Quetta Mourns.” United Kingdom: Independent, 2013. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/49-die-in-pakistan-bomb-blasts-as-quetta-mourns-8680282.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

“60 killed as Female Suicide Bombers Strike.” United Kingdom: Independent, 2008. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/60-killed-as-female-suicide-bombers-strike-776881.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

“Taliban Use Female Suicide Bomber.” United Kingdom: Independent, 2011. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/taliban-use-female-suicide-bomber-2303096.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

“Woman Bomber Kills 54 Shia Pilgrims.” United Kingdom: Independent, 2010. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/woman-bomber-kills-54-shia-pilgrims-1886358.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

“Woman Suicide Bomber Kills Dozens in Sri Lanka.” United Kingdom: Independent, 2009. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/woman-suicide-bomber-kills-dozens-in-sri-lanka-1604895.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

“Woman Suicide Bomber Kills Four.” United Kingdom: Independent, 2004. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/woman-suicide-bomber-kills-four-73566.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

Daily Mirror:

Alex Wellman, “Paris Terror Attacks: Dramatic Footage Captures Female Suicide Bomber Explosion and Gunfights Between Police and Terrorists.” United Kingdom: Daily Mirror, 2015. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/paris-terror-attacks-dramatic-footage-6852457>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Andy Lines, “Breast Implants Suicide Bomb Threat: Heathrow on High Alert Over Credible Intelligence.” United Kingdom: Daily Mirror, 2013. <<https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/breast-implants-suicide-bomb-threat-2172911>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Ben Russell, “Pregnant Black Widow Teenage Suicide Bomber Was Normal Girl Who Wore Mini Skirts and Make-Up.” United Kingdom: Daily Mirror, 2015. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/pregnant-black-widow-teenage-suicide-4997354>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Chris Baynes, “Sick New Nigeria Terror Tactic Uses Babies as Part of Female Suicide Bombings.” United Kingdom: Daily Mirror, 2017. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/sick-new-nigeria-terror-tactic-9680310>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Chris Hughes, “Black Widow Suicide Bombers, Child Human Shields and 10.000 Bullets an Hour: Mirror Team Report from Mosul on Bloody Final Showdown.” United Kingdom: Daily Mirror, 2017. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/mosuls-bloody-final-showdown-troops-10757685>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Danya Bazaraa, “Female Suicide Bomber Cradling Baby Pictured Moments Before Blowing Both of Them Up in War-Torn Mosul.” United Kingdom: Daily Mirror, 2017. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/female-suicide-bomber-cradling-baby-10762456>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Mark Waghorn, “Failed Female Suicide Bombers to be Interviewed in Jail in World’s First Study to Help Stop Terror Attacks.” United Kingdom: Daily Mirror, 2016. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/failed-female-suicide-bombers-interviewed-7827744>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Sam Webb, “See the Women Who Have Fled the UK to Join ISIS Brutal Regime in Syria.” United Kingdom: Daily Mirror, 2016. <<https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/see-women-who-fled-uk-7386048>> [Žiūrėta 2018 01 13].

Stephen Jones, “Female Suicide Bomber Uses 3 Children as Decoy Then Blows Herself Up in New Low for Islamic State.” United Kingdom: Daily Mirror, 2016. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/female-suicide-bomber-uses-three-9387187>> [Žiūrėta 2018 01 15].

“Breasts Bombers: Doctors Trained to Plant Explosives Inside Chest of Female Suicide Bombers.” United Kingdom: Daily Mirror, 2012. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/doctors-trained-to-plant-explosives-inside-832010>> [Žiūrėta 2018 01 15].

“Suicide Bomber Pregnant.” United Kingdom: Daily Mirror, 2012. <<https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/suicide-bomber-pregnant-482554>> [Žiūrėta 2018 01 15].

“Woman Suicide Bomber Kills 45.” United Kingdom: Daily Mirror, 2012. <<https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/woman-suicide-bomber-kills-45-271487>> [Žiūrėta 2018 01 15].

The Guardian:

Jason Burke, “Isis Sends Female Supporters to Serve as Frontline Suicide Bombers.” United Kingdom, The Guardian, 2016. <<https://www.theguardian.com/world/2016/nov/12/isis-women-frontline-suicide-bombers>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Jason Burke, “St-Denis Female Suicide Bomber Is Not the First, And Will Not Be the Last.” United Kingdom: The Guardian, 2015. <<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/18/st-denis-female-suicide-bomber-is-not-the-first-and-will-not-be-the-last>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Jonathan Steele, “Victims or Villains?” United Kingdom: The Guardian, 2008. <<https://www.theguardian.com/world/2008/sep/11/iraq.alqaida>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Kate Lamb, “Indonesian Women Being Radicalized Into Would-Be Suicide Bombers – Report.” United Kingdom: The Guardian, 2017. <<https://www.theguardian.com/world/2017/feb/04/indonesian-women-being-radicalised-into-would-be-suicide-bombers-report>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Kevin Toolis, “The Revenger’s Tragedy: Why Women Turn to Suicide Bombing.” United Kingdom: The Guardian, 2003. <<https://www.theguardian.com/world/2003/oct/12/israel>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Martin Chulov, “Violent Province’s 27 Female Suicide Bombers Who Set Out to Destroy Iraqi Hopes of Peace.” United Kingdom: The Guardian, 2008. <<https://www.theguardian.com/world/2008/nov/12/iraq-gender-suicide-bombers-diyala>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Michael Howard and Ewen MacAskill, „Female Suicide Bomber Kills Six in Iraqi City Declared Free of Terrorists.“ United Kingdom: The Guardian, 2005. <<https://www.theguardian.com/world/2005/sep/29/iraq.ewenmacaskill>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Nicholas Watt, “Europe’s Woman Suicide Bomber.” United Kingdom: The Guardian, 2005. <<https://www.theguardian.com/world/2005/dec/01/islam.religion>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Sam Jones, “Iraq Forces Arrest Suspected Recruiter of Female Suicide Bombers.” United Kingdom: The Guardian, 2009. <<https://www.theguardian.com/world/2009/feb/03/iraq-suicide-bomb-recruiter-suspect>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Stephen Khan, Rory McCarthy and Luke Harding, “Female Suicide Bombers: Tamil Tiger Teenage Girl Led the Way.” United Kingdom: The Guardian, 2009. <<https://www.theguardian.com/world/2009/jun/11/female-suicide-bombers-iraq-sri-lanka>> [Žiūrėta 2018 01 16].

“Female Suicide Bomber Kills Dozens of Shia Pilgrims in Iraq.” United Kingdom: The Guardian, 2012. <<https://www.theguardian.com/world/2010/feb/01/suicide-bomber-kills-shia-pilgrims-iraq>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Cituojamų straipsnių sąrašas

The Guardian:

1. Kevin Toolis, “The Revenger’s Tragedy: Why Women Turn to Suicide Bombing.” United Kingdom: The Guardian, 2003. <<https://www.theguardian.com/world/2003/oct/12/israel>> [Žiūrėta 2018 01 16].
2. Sam Jones, “Iraq Forces Arrest Suspected Recruiter of Female Suicide Bombers.” United Kingdom: The Guardian, 2009. <<https://www.theguardian.com/world/2009/feb/03/iraq-suicide-bomb-recruiter-suspect>> [Žiūrėta 2018 01 16].
3. Stephen Khan, Rory McCarthy and Luke Harding, “Female Suicide Bombers: Tamil Tiger Teenage Girl Led the Way.” United Kingdom: The Guardian, 2009. <<https://www.theguardian.com/world/2009/jun/11/female-suicide-bombers-iraq-sri-lanka>> [Žiūrėta 2018 01 16].
4. “Female Suicide Bomber Kills Dozens of Shia Pilgrims in Iraq.” United Kingdom: The Guardian, 2012. <<https://www.theguardian.com/world/2010/feb/01/suicide-bomber-kills-shia-pilgrims-iraq>> [Žiūrėta 2018 01 16].
5. Michael Howard and Ewen MacAskill, „Female Suicide Bomber Kills Six in Iraqi City Declared Free of Terrorists.“ United Kingdom: The Guardian, 2005. <<https://www.theguardian.com/world/2005/sep/29/iraq.ewenmacaskill>> [Žiūrėta 2018 01 16].
6. Jason Burke, “St-Denis Female Suicide Bomber Is Not the First, And Will Not Be the Last.” United Kingdom: The Guardian, 2015. <<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/18/st-denis-female-suicide-bomber-is-not-the-first-and-will-not-be-the-last>> [Žiūrėta 2018 01 16].
7. Martin Chulov, “Violent Province’s 27 Female Suicide Bombers Who Set Out to Destroy Iraqi Hopes of Peace.” United Kingdom: The Guardian, 2008. <<https://www.theguardian.com/world/2008/nov/12/iraq-gender-suicide-bombers-diyala>> [Žiūrėta 2018 01 16].

8. Kate Lamb, “Indonesian Women Being Radicalized Into Would-Be Suicide Bombers – Report.” United Kingdom: The Guardian, 2017. <<https://www.theguardian.com/world/2017/feb/04/indonesian-women-being-radicalised-into-would-be-suicide-bombers-report>> [Žiūrėta 2018 01 16].
9. Jonathan Steele, “Victims or Villains?” United Kingdom: The Guardian, 2008. <<https://www.theguardian.com/world/2008/sep/11/iraq.alqaida>> [Žiūrėta 2018 01 16].
10. Jason Burke, “Isis Sends Female Supporters to Serve as Frontline Suicide Bombers.” United Kingdom, The Guardian, 2016. <<https://www.theguardian.com/world/2016/nov/12/isis-women-frontline-suicide-bombers>> [Žiūrėta 2018 01 16].

Daily Mirror:

11. Ben Russell, “Pregnant Black Widow Teenage Suicide Bomber Was Normal Girl Who Wore Mini Skirts and Make-Up.” United Kingdom: Daily Mirror, 2015. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/pregnant-black-widow-teenage-suicide-4997354>> [Žiūrėta 2018 01 15].
12. “Breasts Bombers: Doctors Trained to Plant Explosives Inside Chest of Female Suicide Bombers.” United Kingdom: Daily Mirror, 2012. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/doctors-trained-to-plant-explosives-inside-832010>> [Žiūrėta 2018 01 15].
13. Andy Lines, “Breast Implants Suicide Bomb Threat: Heathrow on High Alert Over Credible Intelligence.” United Kingdom: Daily Mirror, 2013. <<https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/breast-implants-suicide-bomb-threat-2172911>> [Žiūrėta 2018 01 15].
14. Chris Hughes, “Black Widow Suicide Bombers, Child Human Shields and 10.000 Bullets an Hour: Mirror Team Report from Mosul on Bloody Final Showdown.” United Kingdom: Daily Mirror, 2017. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/mosuls-bloody-final-showdown-troops-10757685>> [Žiūrėta 2018 01 15].

15. “Suicide Bomber Pregnant.” United Kingdom: Daily Mirror, 2012. <<https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/suicide-bomber-pregnant-482554>> [Žiūrėta 2018 01 15].
16. Alex Wellman, “Paris Terror Attacks: Dramatic Footage Captures Female Suicide Bomber Explosion and Gunfights Between Police and Terrorists.” United Kingdom: Daily Mirror, 2015. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/paris-terror-attacks-dramatic-footage-6852457>> [Žiūrėta 2018 01 15].
17. Chris Baynes, “Sick New Nigeria Terror Tactic Uses Babies as Part of Female Suicide Bombings.” United Kingdom: Daily Mirror, 2017. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/sick-new-nigeria-terror-tactic-9680310>> [Žiūrėta 2018 01 15].
18. Mark Waghorn, “Failed Female Suicide Bombers to be Interviewed in Jail in World’s First Study to Help Stop Terror Attacks.” United Kingdom: Daily Mirror, 2016. <<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/failed-female-suicide-bombers-interviewed-7827744>> [Žiūrėta 2018 01 15].

Independent:

19. Alec Luhn, “Russia Bus Blast: Seven Die as Suicide Bomber Blows Up Bus Full of Students.” United Kingdom: Independent, 2013. <<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/russia-bus-blast-seven-die-as-suicide-bomber-blows-up-bus-full-of-students-8894612.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
20. “Taliban Use Female Suicide Bomber.” United Kingdom: Independent, 2011. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/taliban-use-female-suicide-bomber-2303096.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
21. Catrina Stewart, “Failed Bomber: I Don’t Regret What I Did. It Was an Honor.” United Kingdom: Independent, 2011. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/failed-bomber-i-dont-regret-what-i-did-it-was-an-honour-2373147.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

22. Samuel Osborne, "Islamist Terror Groups in Nigeria Are Now Using Babies in Suicide Bombing Attacks, Say Officials." United Kingdom: Independent, 2017. <<https://www.independent.co.uk/news/world/africa/islamist-terror-groups-nigeria-using-babies-suicide-bombing-attack-boko-haram-madagali-a7543861.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
23. "60 killed as Female Suicide Bombers Strike." United Kingdom: Independent, 2008. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/60-killed-as-female-suicide-bombers-strike-776881.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
24. Anwarullah Khan, "Burqa-Clad Suicide Bomber Kills 45 in Pakistan." United Kingdom: Independent, 2010. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/burqa-clad-suicide-bomber-kills-45-in-pakistan-2169050.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
25. "Woman Bomber Kills 54 Shia Pilgrims." United Kingdom: Independent, 2010. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/woman-bomber-kills-54-shia-pilgrims-1886358.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
26. Rachel Roberts, "Chilling Footage Captures Female Suicide Bomber Cradling Baby Moments Before She Blows Them Both Up." United Kingdom: Independent, 2017. <<https://www.independent.co.uk/news/world/female-suicide-bomber-jihadist-bride-isis-iraq-fall-of-mosul-a7832276.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
27. Patrick Cockburn, "Female Suicide Bomber Kills 39 Shia on Pilgrimage." United Kingdom: Independent, 2009. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/female-suicide-bomber-kills-39-shia-on-pilgrimage-1609196.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
28. Samuel Osborne, "Isis Starts Using Female Fighters and Suicide Bombers for the First Time." United Kingdom: Independent, 2016. <<https://www.independent.co.uk/news/world/africa/isis-starts-using-female-fighters-and-suicide-bombers-for-the-first-time-a6903166.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

29. Dilip Ganguly, “Air Strikes Target Tamil Tigers after Suicide Blast.” United Kingdom: Independent, 2006. <<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/air-strikes-target-tamil-tigers-after-suicide-blast-6102759.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
30. Claire Soares, “Gang Accused of Recruiting Europe’s First Female Suicide Bomber Go on Trial.” United Kingdom: Independent, 2007. <<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/gang-accused-of-recruiting-europes-first-female-suicide-bomber-go-on-trial-396974.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
31. Patrick Cockburn, “War with ISIS: The Brides Brainwashed Into Becoming Suicide Bombers.” United Kingdom: Independent, 2015. <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/war-with-isis-the-brides-brainwashed-into-becoming-suicide-bombers-10254617.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].
32. Elsa Buchanan, “Two Teenage Suicide Bombers Linked to Boko Haram Kill Dozens.” United Kingdom: Independent, 2014. <<https://www.independent.co.uk/news/world/africa/two-teenage-suicide-bombers-linked-to-boko-haram-kill-dozens-9882467.html>> [Žiūrėta 2018 01 14].

The BBC:

33. “Suicide Bomb Kills 15 in Pakistan.” United Kingdom: BBC, 2007. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7021432.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
34. “Pakistan Suicide Bombing Kills Dozens.” United Kingdom: BBC, 2010. <<http://www.bbc.com/news/world-south-asia-12078248>> [Žiūrėta 2018 01 13].
35. “Woman in Pakistan Suicide Bombing.” United Kingdom: BBC, 2007. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7126637.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
36. Neil Arun, “Women Bombers Break New Ground.” United Kingdom: BBC, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4436368.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

37. "Jordan Shows Would-Be Bomber." United Kingdom: BBC, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4433712.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
38. "Turkey Bombing: Female Suicide Attacker Hits Istanbul Police Station." United Kingdom: BBC, 2015. <<http://www.bbc.com/news/world-europe-30701483>> [Žiūrėta 2018 01 13].
39. "Iraqi Militant Recruiter Held." United Kingdom: BBC, 2009. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7867966.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
40. "First Palestinian Woman Suicide Bomber." United Kingdom: BBC, 2002. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1787510.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
41. "Female Suicide Bomber Kills Dozens in Iraq." United Kingdom: BBC, 2010. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8490819.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
42. "Woman in UK Groomed as Bomber." United Kingdom: BBC, 2007. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/6740743.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
43. "Belgian Suicide Bomber Is Named." United Kingdom: BBC, 2005. <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/4488642.stm>> [Žiūrėta 2018 01 13].
44. "Nigeria Mosque Hit by Maiduguri Suicide Bombers." United Kingdom: BBC, 2016. <<http://www.bbc.com/news/world-africa-35820533>> [Žiūrėta 2018 01 13].
45. "Israel Closes Gaza After Bombing." United Kingdom: BBC, 2004. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3398615.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
46. "Female Bomber Kills Eight in Iraq." United Kingdom: BBC, 2008. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7524434.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
47. "Female Bomber Kills Nine in Iraq." United Kingdom: BBC, 2008. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/7492987.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

48. Bridget Kendall, "What Drives Women to Extreme Acts?" United Kingdom: BBC, 2015. <<http://www.bbc.com/news/world-33600267>> [Žiūrėta 2018 01 13].
49. Krupa Thakrar Padhy, "Are Women the Most Effective Killers?" United Kingdom: BBC, 2010. <http://www.bbc.co.uk/blogs/worldhaveyoursay/2010/03/are_women_the_most_effective_k.html> [Žiūrėta 2018 01 13].
50. "Fresh Strikes on Sri Lanka Rebels." United Kingdom: BBC, 2006. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4945176.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
51. "Kano Blasts: Twin Bombs in Nigeria Market Kill 11." United Kingdom: BBC, 2015. <<http://www.bbc.com/news/world-africa-34859527>> [Žiūrėta 2018 01 13].
52. "Woman Suicide Bomber Strikes in Iraq." United Kingdom: BBC, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4289168.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
53. Farouk Clothia, "Boko Haram Crisis: Nigeria's Female Bombers Strike." United Kingdom: BBC, 2014. <<http://www.bbc.com/news/world-africa-28657085>> [Žiūrėta 2018 01 13].
54. "Female Bombers Held in Pakistan." United Kingdom: BBC, 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4080138.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].
55. Will Grant, "Colombia Police Hold Bomb Woman." United Kingdom: BBC, 2007. <<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-42849056>> [Žiūrėta 2018 01 13].
56. "Battle for Mosul: Fierce Clashes as IS Uses Suicide Bombers." United Kingdom: BBC, 2017. <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-40489816>> [Žiūrėta 2018 01 13].
57. "Boko Haram Crisis: Nigeria Arrests Female Recruiters." United Kingdom: BBC, 2014. <<http://www.bbc.com/news/world-africa-28168003>> [Žiūrėta 2018 01 13].
58. "Sheikh Yassin Denies Attack Role." United Kingdom: BBC, 2004. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3402753.stm> [Žiūrėta 2018 01 13].

59. “Nigeria: Babies Used in Suicide Bombings, Officials Warn.” United Kingdom: BBC, 2017. <<http://www.bbc.com/news/world-africa-38725976>> [Žiūrėta 2018 01 13].
60. “Pakistan: Peshawar Twin Blasts Kills Seven.” United Kingdom: BBC, 2011. <<http://www.bbc.com/news/av/world-south-asia-14496178/pakistan-peshawar-twin-blasts-kills-seven>> [Žiūrėta 2018 01 13].
61. “Second Moscow Bomber Identified.” United Kingdom: BBC, 2010. <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8604535.stm>> [Žiūrėta 2018 01 13].

ⁱ Jean Elshtain aiškina „gražios sielos“ sąvoką per karo istorijos pasakojimą. Anot jo, pagrindinis veikėjas karys, kuris yra herojus, nes nuo priešų apsaugo nekaltas moteris ir vaikus. Jis aukoja savo laiką, kūną, baimes ir net savo gyvenimą tam, kad galėtų grįžti namo. Kariai kariauja ne dėl žudymo, bet dėl tikslo verto mirti, t.y. namų. Šioje vietoje moteris tampa pagrindiniu objektu, keliančiu asociacijas su namais. Ji yra „graži siela“, pacifistė, turinti naivų požiūrį apie karo prigimtį. Kariai kariauja, kad galėtų apginti tas „gražias sielas“, jų nekaltumą bei gyvenimo kokybę. Kitaip tariant, joms reikalinga vyrų apsauga. Tas pats karo naratyvas pabrėžia ir motinystę, kuomet moterų tapatybės susijusios su vaikų gimdymu ir auginimu namuose, toli nuo karo fronto. (Jean Bethke Elshtain, *Women and War*. USA: University of Chicago Press, 1987.)